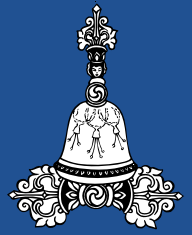

DANSK SELSKAB FOR TIBETANSK KULTUR

TIBET

NUMMER 59

ÅRGANG 20

NOVEMBER 2004

TARAB TULKU XI

Indhold

Nekrolog – Tarab Tulku XI	3
Tarab Rinpoche – en kort biografi	6
Digt af Tarab Tulku	14
Aktivitetskalender	15
Nyt fra TIBET-HJÆLP	16
Interview med Tarab Tulku	22
Interview med Flemming Faber	24
En smag af Tibet – moderne musik i Tibet og i eksil	28

*Tilmeld dig vores mailingliste:
Hvis du vil modtage hurtige nyheder og information fra Selskabet, så tilmeld dig vores mailingliste ved at sende en mail til os på info@tibethelp.dk og skriv „mailingliste“ under „emne“.*

www.tibethelp.dk

*Brug vores hjemmeside, når du vil se hvilke aktiviteter vi arrangerer, eller hvis du er interesseret i at læse artikler om tibetansk kultur.
Under www.tibethelp.dk*

*Send din e-mail adresse til os
Selskabet bruger mange penge på at sende breve og meddelelser ud til medlemmerne. Derfor vil vi opfordre dig til at sende os din e-mailadresse til info@tibethelp.dk og dermed hjælpe os med at spare både tid og penge. Skriv venligst e-mail adresse under emne og dit medlemsnummer, navn og adresse i teksten.*

SEKRETARIAT FOR SELSKABET OG TIBET-HJÆLP

Ryesgade 90 A, 2100 København Ø, Telefon 35 26 79 26, info@tibethelp.dk
Åbent: Onsdag fra 17.00-19.00 og torsdag fra 10.00-12.00, www.tibethelp.dk

KONTINGENT

Kr. 200 for enkelt medlemskab. Kr. 250 for to medlemskaber fra samme husstand. Kr. 100 for sponsorer, studerende og pensionister. Kontingentet betaler bl.a. for tryk og forsendelse af »Tibet«. Giro nr. 3 42 87 88.

SPONSORBIDRAG OG GAVER TIL TIBET-HJÆLP

kan indsættes på giro: 9 67 08 90

GAVER TIL SELSKABET

kan indsættes på giro: 3 42 87 88

SKATTEFRADRAG

Ifølge ligningsloven paragraf 8 A, kan du fratække dine sponsorbidrag og andre gaver til Tibet-Hjælp eller til Selskabet, der overstiger 500 kr. pr. år på din skatteblanket. Dog kan du maksimalt fratække 5.000 kr. pr. år. Hvis du ønsker at give et fast beløb årligt i 10 år, kan hele beløbet fratækkes.

TEKSTBIDRAG TIL BLADET

Modtages gerne. Send venligst bidraget på diskette eller e-mail i »Word« format. Vedlæg et print af indholdet ved fremsendelse af diskette.

ANNONCERING I »TIBET«

Annoncører kan levere færdigt materiale. Kontakt redaktionen for mere information om pris og opsætning. Bestyrelsen forbeholder sig ret til at afvise annoncer, og der lægges vægt på, at annoncer indhold har relation til bladets indhold og ikke er i konflikt med Selskabets virke.

REDAKTION

Ansv. redaktør Anne-Sophie Bernstorff, Jeannie Andersen & Pernille Fogh Christensen
Layout: Ellen Margrethe Hjelholt
Forsidefoto: Tarab Tulku laver en røgofring, som til den årlige tibetanske picnic.

BESTYRELSE

Formand Pernille Fogh Christensen, næstformand Ngawang Losang, kasserer Jonna Rives, Jeannie Andersen, Laura Airaksinen, Anne-Sophie Bernstorff & Sarah Apel Olsen.

ISSN: 1397-9248

Nekrolog

Tarab Tulku XI

22. dec. 1934 – 23. sept. 2004

Dansk Selskab for Tibetansk Kulturs ærede grundlægger, Tarab Tulku Ngawang Losang Choki Nyima¹, døde ved fuld bevidsthed torsdag den 23. september 2004, kun 68 år gammel. For Selskabet er Tarab Tulkus død et uerstateligt tab. I respekt for hans alsidige og betydningsfulde virke for tibetansk kultur og filosofi i Danmark såvel som i udlandet er dette nummer af Tibet tilegnet ham. Vi bringer bl.a. en biografisk beretning, en artikel samt et digt skrevet af Tarab Tulku sammen med fotos fra centrale begivenheder i Selskabet regi. På et senere tidspunkt vil vi udgive en bog om Tarab Tulku.

Tarab Tulku Ngawang Losang blev født 22. december 1934 i Tibet. Allerede som ganske lille blev han genkendt som den 11. inkarnation af Tarab Lama. Han fik den bedste tibetanske uddannelse ved Drepungs klosteruniversitet, hvor han opnåede den højeste grad i buddhistisk psykologi, filosofi og metafysik, Lharampa Geshe graden.

I 1959 flygtede han fra Tibet til Indien i forbindelse med kinesernes invasion af Tibet. Efter Prins Peters store tibetanske bogbælg til Det Kongelige Bibliotek inviterede biblioteket Tarab Tulku til Danmark i 1962 med henblik på at få samlingen katalogiseret og vedligeholdt. Han arbejdede som forskningsbibliotekar i Orientalsk afdeling i 30 år, med ansvaret for den tibetanske samling. Samtidig underviste han i tibetansk sprog og kultur på Københavns Universitet og skrev flere forskningsartikler. I 2000 kom resultatet af hans mange års forskning på Det kongelige Bibliotek i form af tobindsværket „Catalogue of Tibetan manuscripts and xylographs“.

På universitetet fik Tarab Tulku skabt interesse for tibetansk kultur og sprog, som på daværende tidspunkt var et område meget få danskere vidste noget om. På den baggrund tog Tarab Tulku i samarbejde med en række personer, bl.a. Suzanne Brøgger og Flemming Faber, initiativ til grundlæggelsen af

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur i 1985. Ønsket var at formidle viden om tibetansk kultur ud til en bredere kreds af den danske befolkning. Den stiftende generalforsamling fandt sted under stor entusiasme i Nationalmuseets festsal, hvor mange mennesker var mødt op. Tarab Tulku blev Selskabets naturlige formand og kontoret var frem til 1995 hans bolig i Hørsholm.

I 1986 inviterede Tarab Tulku for første gang Selskabets medlemmer til tibetansk sommerpicnic oppe i sin dejlige have – en begivenhed som derefter fandt sted hver sommer til stor glæde og inspiration for alle. I lighed med den traditionelle tibetanske sommerpicnic blev der udført en røgofring, skudt med bue og pil, danset tibetansk folkedans, spist og snakket.

Losar, det tibetanske nytår, blev ligeledes fejret hvert år i Selskabets regi. Tarab Tulku forestod nytårsritualerne og skabte den rette stemning for nytårsfesten.

Som formand udvirkede Tarab Tulku, at Dalai Lama besøgte Danmark i 1988 og igen i 1991. I kraft af disse besøg fik en lang række danskere kendskab til tibetansk kultur og filosofi, men derudover gjorde de også Selskabets virke synligt. Mange nye medlemmer kom til foruden engagerede frivillige, som alle ydede deres bidrag til at føre Tarab Tulkus tanker ud i livet.

Det blev også til andre store arrangementer under Tarab Tulkus formandskab, bl.a.: en række forestillinger rundt i Danmark med 25 dansere og operasangere fra Tibetan Institut for Performing Arts, Tibet-uger med udstillinger, foredrag, debatter, skabelsen af en stor sandmandala i Det kongelige Bibliotek og fodboldkampen Tibet-Grønland.

I 1990 støttede Tarab Tulku, at Selskabet blev udbygget med en humanitær del, Tibet-Hjælp, for at arbejde mere konkret i forhold til tibetanerne i eksil og selve Tibet. Efter 17 år som formand trak Tarab Tulku sig tilbage i 2002.

Sideløbende med arbejdet i Selskabet opbyggede Tarab Tulku efterhånden en stadig mere omfattende international undervisningsinstitution, Tarab Institute, hvorunder han udviklede konceptet „Enhed i Dualitet“, som blev beskrevet i sidste nummer af Tibet. Tarab Tulku havde stor indsigt både i den tibetanske og vestlige filosofi og religion, og frem til sidste dag arbejdede han med stor iver på at fremme en forståelse mellem de to udgangspunkter.

Som en naturlig følge heraf arrangerede Tarab Tulku i oktober 2002 en tværvideenskabelig konference i München med og for en række vestlige forskere, som alle arbejder med problemstillinger inden for videnskaben om „Enhed i Dualitet“, og som havde H.H. Dalai Lama som hovedtaler. I 2003 fik mange tibetanere også kendskab til hans nye viden og metoder, da han på personlig opfordring fra Dalai Lama underviste

på en lang række tibetanske institutioner i Nordindien. Og Tarab Tulkus sidste bogudgivelse blev netop en introduktion til „Enhed i Dualitet“ – på tibetansk.

Tarab Tulku har ikke blot virket som et samlende og inspirerende midtpunkt for Selskabets bestyrelse såvel som andre frivillige igennem alle disse år, men han har også delt ud af sin store viden om tibetansk kultur, sprog og filosofi. Han var et hjælpsomt og beskedent menneske, og besad samtidig en indre ro og styrke af en helt særlig karakter.

Samtidig med sorgen over, at Tarab Tulku ikke er her længere, ved vi, at hans tanker, væsen og indsigt til stadighed vil være en inspiration for Selskabet.

Bestyrelsen

- ¹. Kært barn har mange navne: **Tarab Tulku** – bliver ofte brugt som tiltaleform i Danmark. Tarab er navnet på den tulku som er knyttet til Tashi Rabten klosteret i sydøst Tibet. En tulku er en reinkarneret lama, dvs. en person, som har nået et åndeligt niveau, der tillader ham at blive bevidst genfødt og videreføre en bestemt åndelig overførselslinie. **Tarab Tulku XI**: XI betyder, at tulkuen, er den 11. i rækken. **Tarab Tulku Rinpoche**: Rinpoche betyder bogstaveligt dyrebar og er en respektfuld tiltaleform til

reinkarnerede lamaer. **Tarab Tulku Ngawang Losang**: er hans officielle navn i Danmark. De fleste lamaer, som fik tildelt navne mellem den 13. og 14. Dalai Lama, blev kaldt Ngawang Losang. **Tarab Tulku Ngawang Losang Chokyi Nyima**: Chokyi Nyima er hans personlige navn, som han fik da han blev født. **Kangknyi Nub** er hans families navn, som han ikke brugte efter at han blev genkendt som Tarab Tulku.

I forbindelse med Dalai Lamas besøg i Danmark i 2000 inviterede Selskabet 4 munke fra Drepung klosteret til at lave en Yamantaka sandmandala i Den sorte Diamant i København. Da munkene havde føjet de sidste sandkorn til den to meter i diameter store flotte mandala, forestod Tarab Tulku ceremonien, hvor mandalaen blev destrueret. De fine sandkorn blev fejlet sammen og kastet i havnen, som symbol på alt tings forgængelighed.

Fotos fra selskabets

scrapbog

Under Dalai Lamas besøg i 1988, som Tarab Tulku i Selskabets regi var initiativtager til, blev Dalai Lama vist rundt på Nationalmuseet. På billedet ses foruden Dalai Lama bl.a. Tarab Tulku og Susanne Brøgger.

I samarbejde med Politikens Forlag inviterede Selskabet Jetsun Pema, Dalai Lamas søster, til Danmark i forbindelse med udgivelsen af hendes bog „Tibet – mit land“. Tarab Tulku ses her sammen med Jetsun Pema, Penpa Dolma Andersen og hendes søn Dhondup Palden Andersen.

I 2002 trak Tarab Tulku sig som formand for Selskabet. Berit Faber mangeårigt medlem af bestyrelsen holder en afskedstale til sommerpicnicen i Tarab Tulkus have på Store Søboj. Anne-Sophie Bernstorff står ved siden af.

I forbindelse med en religiøs ceremoni, som blev afholdt på Nationalmuseet, fortæller Tarab Tulku her om betydningen af påfuglefljer, som ofte bliver brugt under tibetanske ritualer.

- ◀ Tarab Tulku deltog altid i Selskabets årlige nytårsfest, Losar. Her udfører han en puja sammen med Lene Handberg, Ngawang Losang og Birgitte Kolby Jensen.

Tarab Rinpoche

En kort biografi

Af Lene Handberg

Foto: Anders Højmark Andersen

I denne landsby, tæt ved grænsen til Indien i Kongpo i det sydøstlige Tibet, ligger Tarab Tulkus kloster, Tashi Rabten.

Lene Handberg har været Tarab Tulkus assistent i mange år og sammen med ham undervist i Unity in Duality i adskillige lande i Europa. Tarab Tulku har bedt Lene om videreføre denne undervisning. I marts 2005 tager hun til Tarab Ling i Dehra Dun i Nordindien (6 timer fra New Delhi) for at undervise i Unity in Duality uddannelsesprogram. Lene har skrevet en kort biografi, hvor hun i høj grad har brugt uddrag af Tarab Tulkus fortælling om hans liv.

Tarab Tulku Rinpoche¹ blev født i Gang-kyi Shar nær Lhasa d. 22. december 1934.

Ved hans fødsel blomstrede et æbletræ i forældrenes have på trods af, at det var december, og at det var i det Centrale Tibet, hvor det var bittert koldt på den tid af året. Vandet i forældrenes hus forvandlede til mælk, og Rinpoche blev født med sejrsskjorten på, alle tegn som tyder på, at et usædvanligt barn er blevet født. For at undgå at Rinpoche skulle blive genkendt som en reinkarnations Lama, prøvede moderen at skjule, hvor speciel hendes søn var ved at tilsløre nogle af tegnene, da hun ikke ville miste ham. Rinpoche sagde, at hans mor for eksempel havde fortalt ham: „Da jeg var en baby, og hun tog mig med til templet, sagde jeg mantraer. Jeg sagde mantraer så tydeligt, at hun blev bange for at andre ville høre det, og hun lagde derfor sin hånd over min mund, hver gang jeg begyndte“.

Tarab Tulku og Lene Handberg i sensommeren 2004.

Reinkarnation af Tarab Tulku X

Da Rinpoche var omkring 1 år, tog hans mormors bror, som var Den Trettende Dalai Lamas lærer og som senere blev Tibets Regent, *Ven. Taktrag Rinpoche*, (*Tib. sTag-brag*), ham med hen til sit kloster, som var i nærheden, og satte ham på sin trone. Rinpoche kunne huske denne episode fordi Taktrag Rinpoche blev ved med at spørge i en mere og mere bydende tone: „Hvem er du inkarnation af?“. Rinpoche blev så gal til sidst, at han sparkede Taktrags klokke på gulvet. Senere ankom munke fra Tashi Rabten klosteret i Kongpo og testede Rinpoche med de traditionelle prøver, og de hævdede, at han var reinkarnationen af Tarab Tulku X. Rinpoche blev derefter sat på tronen i sit kloster Tashi Rabten i Kongpo i det sydøstlige Tibet på grænsen til Assam, da han var to år gammel, som den elvte inkarnation af Tarab Tulku. Rinpoches mor og søster fulgte ham, og blev hos ham de næste to år.

Dette område af Tibet var meget smukt, og Rinpoche holdt af at være her i det næsten subtropiske hjørne af Tibet, i kun 2000 m's højde. Det var et meget frugtbart område med mange træer – blandt andet abrikos- og ferskentræer. Der var ganske anderledes end i det stenede og tørre landskab i det centrale Tibet, som de fleste forbinder med Tibet.

Ledte ritualerne som 4 år

I Kongpo, i Tashi Rabten klosteret, begyndte Rinpoche's træning med at læse, da han var 3 år. Inden han var 4 år, havde han lært at lede ritualerne – en nødvendig del af hans funktion som Lama og Shaman. Igennem ritualerne hjalp han befolkningen i sit område, som var på størrelse med fyrstedømmet Luxemburg, når de havde problemer.

Foto Anders Højmark Andersen

Tarab Tulkus kloster som det fremstår i dag. Klosteret blev fuldstændig ødelagt af et af et jordskælv i 1950. Tarab Tulku rejste fra Drepung universitetsklosteret tilbage til Kongpo for at lede genopbygningen. Det tog i alt 3 år før klosteret var færdigbygget, og Tarab Tulku kunne vende tilbage til sine studier.

For eksempel hvis der var tørke, skulle Rinpoche lave regnritualer, og hvis der var sygdom, var der andre ritualer at udføre.

Selvom det var dejlige år for Rinpoche, fik han ikke lov til at blive længe i Tashi Rabten klosteret. Rinpoche fortæller: „Den nylige udpegede Regent, *Taktrag Rinpoche*, syntes at være meget optaget af mig, og han skrev et brev til mit kloster, hvori der stod: „Lama Tarab Tulku skal ikke længere forblive i Kongpo. Det er bedst for ham at komme til Lhasa, til Drepung Universitetsklostret, hvor han kan få en langt bredere undervisning end i sit kloster og hvor han kan starte sine akademiske og mere dybtgående studier“. Regenten skrev adskillige breve. Min hjemmelærer og min „manager“ svarede: „Han er for lille. Han kan ikke studere endnu. Tiden er ikke inde til at bringe ham til

et stort kloster“. Men Regenten insisterede og til sidst kunne de ikke blive ved med at afslå, da han var landets leder. De besluttede så, at jeg skulle bringes til Lhasa. Jeg var da omkring 6 år gammel“.

En usædvanlige rejse til Drepung

Tarab Tulku XI beretter: „Jeg rejste fra Kongpo til Lhasa for at komme ind på Drepung Kloster Universitet. Jeg var omkring 6 år gammel. Når en inkarneret Lama med et større Lhadrang (Gods) kom ind på Drepung, var der en speciel etikette, der skulle følges. Jeg blev derfor ledsaget af repræsentanter for mit Lhadrang (12-15 mennesker), derudover var der repræsentanterne for Tarab (Tashi Rabten) området, og endelig repræsentanter for Tashi Rabten Klosterbestyrelse, alle til hest. Der var

også mange muldyr, som transporterede maden til det næste lange stykke tid og de ofringer, som det var kutyme, man havde med, her ibland tibetansk te til alle munkene (ca. 10.000). Så vi var mange mennesker, heste og muldyr – en hel karavane på rejse til Lhasa. Alt i alt var vi omkring 20 personer på hesteryg, og i tillæg hertil 40 muldyr og en hel del personer til at tage sig af dem. Vi rejste i omkring tre uger, før vi nåede Lhasa.

Krydsning af Lhasafloden

Da vi var ca. 3 dage fra Lhasa, måtte vi krydse en stor flod – Lhasa floden (i dag ville det kun tage 4 timer i bil herfra til Lhasa). Dengang var der ingen bro. Kineserne byggede senere en bro over Lhasa floden, tættere på Lhasa.

Det var i starten af vinteren i den niende måned i den tibetanske kalender i året 1941. Der var allerede en masse is,

Foto: Hugh Richardson

Dalai Lama sidder på sin trone i Lhasa, Tibet omgivet af embedsmænd. Tarab Tulkus onkel Taktrag Rinpoche var Tibets regent, mens Dalai lama var lille og Tarab Tulku læste på Drepung Klosteret, som ikke lå langt fra Potala, hvor Dalai Lama boede.

som flød i floden. Store isflager. Vi stod alle sammen og kiggede på de tykke isflager. Efter et stykke tid begyndte folk at blive panikslagne, for hvis vi ikke kom over nu, ville vi ikke være i stand til at nå frem til det sted, hvor hestene og muldyrene kunne græsse for natten. Vi vidste ikke, hvor lang tid det ville vare, før isen var flydt forbi“.

„Isflagerne var meget store – omkring en meter i diameter og også ret tykke. Da de ikke vidste, hvad de skulle gøre kom min manager og min hjemmelærer hen til mig og sagde: „Du er Lamaen, så du bliver nødt til at gøre noget, der kan hjælpe os til at krydse over floden“. Jeg spurgte, hvorfor vi ikke bare kunne gå over? Og de forklarede, at isen kom med stor kraft, og at den var meget tung. Hvis hestene og muldyrene gik ud i vandet, ville isen brække deres ben. Under disse dårlige betingelser var det

derfor ikke muligt at gå over floden. Og hvis vi ikke blev i stand til at gå over meget snart, ville dyrene ikke få mad for natten. Da jeg hørte det fyldte en følelse af kærlighed og medfølelse for dyrene mig, og jeg bad for dem. Alle stod der på flodbrinken og stirrede på vandet og isen, mens jeg bad. Vi havde ikke stået der mere end fem minutter, da det umulige skete; isflagerne holdt pludselig op med at flyde, som om nogen holdt dem tilbage. Vandet var isfrit, lige der hvor det var meningen, at vi skulle krydse over. Vandet flød stadig, men isen blev holdt tilbage og hobede sig op. Alle 60 heste og muldyr krydsede da over og så snart det sidste dyr hoppede op på flodbrinken på den modsatte side, begyndte isen straks at flyde ned ad floden igen. Det var en meget mærkelig oplevelse“.

Foto: Anders Højmark Andersen
Denne Maitreya Buddha statue står i dag i Tarab Tulkus kloster, Tashi Rabten. Bemærk foto af Tarab Tulku nederst på billedet.

Foto: Hugh Richardson

Drepung Universitetskloster, som det så ud før den kinesiske invasion. Her startede Tarab Tulku sine studier, da han kun var 6 år gammel. På klosteret boede der ca. 10.000 munke heraf ca. 100 reinkarnationslamaer. Tarab Tulkus afsluttende Lharampa Geshe eksamen blev påbegyndt i Tibet og afsluttet i en flygtningelejr i Indien.

Aflæggelse af noviceløftet

Rinpoche aflagde så sit Getsul løfte (novice munkeløfte) overfor Regenten, Taktrag Rinpoche, der gav ham navnet *Ngawang Losang Chokyi Nyima*. Rinpoche var en meget flittig student, selvom han i starten ikke brød sig om at være på Drepung, hvor han pludselig var én ud af 10.000 munke. Før havde han været i centrum på et stort gods med mange mennesker, som kun var til for ham, og som fik ham til at føle sig som en prins. Han fandt det også meget svært at studere i starten, fordi han kun var en lille dreng på 6 år. De andre munke i klassen var omkring 18 år gamle, da de begyndte.

Selvom Rinpoche var meget ung, og selvom det allerede var blevet besluttet af Tarab Ladrang, hvem der skulle være Rinpoches specielle lærermester, fulgte Rinpoche sin egen vilje, og spurgte *Ven. Khensur Pema Gyaltzen Rinpoche*, som han var blevet meget imponeret af, om han ville være hans lærer. Khensur Rinpoche var overrasket og samtidigt meget betaget af denne lille viljestærke

Lama og accepterede sin elev, hvis og såfremt Tarab Ladrang var inforstået – på denne måde blev den senere berømte lærer og Abbed af Drepung Universitetsklostret, Rinpoche's vigtigste lærer.

Drømmeyogaen

Udover at hjælpe Rinpoche gennem de formelle akademiske studier underviste Khensur Rinpoche også Rinpoche i Yogaerne. Tarab Rinpoche fortæller:

„Da jeg var ti eller elve år gammel begyndte Khensur Rinpoche formelt at træne mig og tre andre Lamaer i, hvordan man arbejder med drømmetilstanden. Han underviste os ikke i Drømme Yogaens formelle praksis, men i en mere simpel metode. Denne var at visualisere Manjushri (Visdomsaspektet), hvis mantra vi skulle gentage, før vi lagde os til at sove. Når vi var i drømmetilstanden, skulle vi igen kontakte Manjushri og stille ham de spørgsmål, som vores lærer havde forberedt til os. Det forventedes så, at vi ville vågne med svaret.“

„Vi trænede dette i omkring en må-

ned, idet vi stillede spørgsmål om, hvordan vi kunne løse forskellige menneskers helbreds problemer og den slags, hver aften før vi gik i seng. I slutningen af denne periode fortalte Khensur Rinpoche mig, at jeg havde særlige evner for at arbejde med drømme i drømmetilstanden. Han har sikkert også fortalt dette til nogen af de andre munke, for mange af dem begyndte herefter at komme til mig for at bede mig finde svar på deres spørgsmål i mine drømme. Jeg tog deres spørgsmål med ind i drømmetilstanden, og prøvede at finde svar og opnå klarhed omkring deres situation gennem mine drømme“.

„Khensur Rinpoche holdt mig travlt beskæftiget med at tage spørgsmål med ind i min drømmetilstand hver nat. Næste morgen fortalte jeg ham svarene, og han underviste mig i at tyde dem. Jeg gjorde dette hver dag i tre år. Da jeg var tretten, modtog jeg formel undervisning i de Seks Yogaer, heriblandt Drømme Yogaen. Fra da af begyndte jeg at praktisere den tantriske måde at arbejde med drømmetilstanden på, og jeg opnåede at beherske den klare (lucide) drømmetilstand, og begyndte at bruge drømmetilstanden i forbindelse med min spirituelle udvikling.

Jeg fortsatte mit drømmearbejde ved siden af manganen anden praksis såvel som ved siden af mine formelle studier. Det er især baseret på min oplevelse af at arbejde med drømme i drømmetilstanden og gennem at forfine mine evner i drømmetilstand, at jeg senere udviklede teorier og praksis i forbindelse med drømme med henblik på personlig udvikling og psykoterapi - som i mange år har været en del af min undervisning af vestlige studerende“.

Rinpoche modtog en omfattende traditionel uddannelse i „buddhistisk videnskab om sindet og fænomenerne“

Tarab Tulku fotograferet i Tibet sammen med sin gode ven Geleg Rinpoche, som også studerede på Drepung klosteret.

(„science of mind and phenomena“), i metafysik såvel som i meditations disciplinerne herunder tantra, og sluttede sin uddannelse, da han var fireogtyve år med den højeste akademiske grad Lharampa Geshe. Han blev tidligt i træningsforløbet anerkendt for sit klarsynede intellekt og store videbegær, som fik ham til at vende mange næsten uberørte sten. Rinpoche var aldrig tilfreds med den formelle undervisning; han spurgte altid videre, hvilket gjorde ham langsomt men sikkert i stand til at trænge dybt ind til de universelle aspekter i buddhistisk „videnskab om sindet og fænomenerne“, som allerede da formede grundlaget for hans senere udvikling af *Unity in Duality*. Da han var 13 år gammel, begyndte Rinpoche at undervise i Drepung. Da han var kendt for at være en af lærdeste og en af de bedste debattører, fordi han havde stor medfølelse med sine opponenter, havde han mange elever i Tibet.

Undervisning i Indien

Tarab Rinpoche flygtede til Nordindien i 1959, da han var fireogtyve år gammel. Han tilbragte de første to år i eksil i flygtningelejren Buxaduar. Han fulgte sin lærer Khensur Pema Gyaltzen's ønske og oprettede det traditionelle studieprogram og underviste sine elever der. Da fremtiden tegnede sig meget usikker, og de alle måtte erkende, at de havde mistet alt på det ydre plan, bad Khensur Rinpoche Tarab Rinpoche om igen at bruge sine drømmeevner for at finde en måde, hvorpå han kunne uddrage og fastholde essensen af, hvad han havde lært i Tibet.

Rinpoches drøm

Rinpoche havde da en drøm, hvor han modtog fire vers, af hvilke han stadig huskede de tre, da han vågnede. Han skrev dem ned, og Khensur Rinpoche var henrykt, da han så dem. Det tog dog Tarab Rinpoche mange år, før det stod helt klart for ham, hvad digtene

betød i dybden. Da Rinpoche langsomt begyndte at udvikle sin egen særlige vej i Vesten, *Unity in Duality*, blev det mere og mere klart, at alt som udfoldede sig som *Unity in Duality*, faktisk lige fra starten var gemt i disse digte. En gang da Ven. Kalu Rinpoche besøgte Tarab Rinpoche i Danmark, viste Rinpoche disse digte til ham, og Kalu Rinpoche svarede, ved at spørge om hvilken praksis Rinpoche udførte.

Han mente ikke at Rinpoche kunne have skrevet eller udtænkt disse digte, med mindre han havde været i en helt usædvanlig tilstand. Kalu Rinpoche fortalte, at ud fra ordene og stavemåden og sætningernes sammensætning kunne man se, at disse digte ikke var fra nutiden – de var fra en anden meget anderledes tid, og var virkelig meget specielle.

Til Danmark

Mens Tarab Rinpoche var i flygtningelejren Baxadur mellem 1960-1962, blev han først tilbudt at tage til Japan, dernæst til Tyskland og til sidst til Danmark. Rinpoche tøvede meget med at forlade sine elever og sin gamle lærer, men ved den tredje anmodning fra Hans Hellighed Dalai Lamas administration sagde Rinpoches lærer, at han var nødt til at acceptere denne invitation fra Prins Peter af Grækenland og Danmark, Det Kongelige Bibliotek i København og Københavns Universitet. Rinpoche tog da til Danmark fra 1962-1965 og underviste i tibetansk sprog og kultur og tog sig af den særlige tibetanske samling af manuskripter og bloktryk, som var erhvervet af Prins Peter og andre samlere. Her tilegnede han sig således sine første indtryk af den moderne kultur.

Direktør for Tibet House

Rinpoche var egentlig mest interesseret i at tage tilbage og undervise sine elever og tage sig af sin gamle lærer, men det skete aldrig. For da han kom tilbage til Indien havde Den Tibetanske Eksilregering brug for ham på grund af hans høje uddannelse og åbne sind. Hans Hellighed Dalai Lama bad ham om at overtage jobbet som direktør for Tibet House i New Delhi. I denne stilling sammenførte han en stor samling af tibetanske antikviteter for museet, som man kan se udstillet der i dag. Efter dette direktør job skulle Rinpoche have været udnævnt til leder af De Tibetanske Studier i Sarnath. Rinpoche følte sig imidlertid ikke godt tilpas i denne „indiske mellemkultur“, som han ikke følte længere var et rent udtryk for de gamle kulturer, og endnu ikke var „moderniseret“, men blot higede efter vestens materialistiske kultur.

Rinpoche besluttede da i 1967, med tilladelse fra Hans Hellighed Dalai Lama, at tage skridtet fuldt ud og rejse til Vesten, for at lære den moderne kultur og dens folk nærmere at kende. Tarab Rinpoche var da seriøst begyndt at spørge sig selv, hvordan den omfattende viden, han havde tilegnet sig i Tibet, kunne blive åbnet op og finde praktisk anvendelse udenfor Tibets trygge spirituel-religiøse sammenhæng.

Tilbage til Danmark

Rinpoche tog tilbage til København, hvor han fik stillingen som underviser på Københavns Universitet tilbage, ligesom han var forskningsmedlem af ledelsen i den tibetanske sektion på Det Kongelige Bibliotek indtil år 2001. Afslutningen på hans mange års arbejde på Det Kongelige Bibliotek var publikationen af „*Catalogue of Tibetan Manuscripts and Xylographs*“ i 2000

(Curzon, Richmond, Surrey Press/Royal Library, Copenhagen 2000).

Stifter af Dansk Selskab for Tibetansk Kultur

I 1985 oprettede Rinpoche Dansk Selskab for Tibetansk Kultur. En gren af dette var Tibet- Hjælp, som bl.a. igennem personlige sponsorer støttede mange tibetanske børn, unge og voksne i deres uddannelsesforløb. I 1988 opmuntrede Rinpoche undertegnede til at oprette Støttekomité for Tibet. Igennem Selskabet var Tarab Rinpoche med til at arrangere Hans Hellighed Dalai Lamas

besøg i København i 1988, og i 1991 inviterede han Hans Hellighed til *Tendrel / Unity in Duality Konferencen 2002* i München.

Tendrel

Udover at bestride sine poster på Universitetet og Det Kongelige Bibliotek og andre aktiviteter i Danmark, fortsatte Rinpoche sin egen udforskning. Han måtte krydse mange svære grænser på sin vej i sin egen udvikling og kæmpe mod det tilsyneladende, indtil lag af virkelighed opløstes og nye døre åbnede sig – igen og igen – indtil han nåede et

Tarab Tulku var en inspirerende formand for Dansk Selskab for Tibetansk Kultur. På side 16-22 kan der læses om, hvordan de indsamlede midler til Selskabets underafdeling Tibet-Hjælp bliver brugt til at støtte tibetanske børn og unge i eksil.

stadie, hvor alle forbindelserne i *Tendrel*, den gensidigt forbundne natur i alt der eksisterer, som er grundlæggende for det buddhistiske paradigme, fremstod krystalklart for ham. Først da begyndte han igen at studere de gamle indo-tibetanske skrifter, som han ellers havde lagt væk en del år for at hans egen proces kunne udfolde sig.

I slutningen af 1970'erne begyndte Rinpoche for første gang at dele sin indsigt med et bredere vestligt publikum på en af de første internationale konferencer i Transpersonlig Psykologi, som blev holdt i Lapland i Finland, hvor han var inviteret sammen med sin lærer Khen-sur Rinpoche. Det var her Rinpoche på opfordring begyndte at undervise i Buddhistsk filosofi og videnskab om sindet. Det var også dengang han fik forbindelse med Stanislav Grof og Selskabet for Transpersonlig Psykologi, som han blev østens repræsentant for. Dette bragte ham til bl.a. til Esalen i Californien og Sydamerika, og det var her, han mødte Ronald D. Laing, som Rinpoche i de næste år fik et tæt og frugtbart samarbejde med. Tarab Rinpoche holdt adskillige foredrag på transpersonlige og tibetologiske konferencer og på adskillige europæiske og amerikanske universiteter. Han udgav mange artikler om buddhistisk filosofi og psykologi.

Det var dengang de forskellige elementer og aspekter af *Tendrel* eller *Unity in Duality*, *Videnskaben om Sindet og Fænomenerne*, *Personlig Udvikling så vel som Spirituel og Psykotera-peutisk Anvendelse*, der var baseret på hans dybe erfaring og viden om den tibetanske tradition, begyndte at tage form. I slutningen af 1980'erne lykkedes det Rinpoche at integrere de forskellige aspekter i hans forbundne system *Unity in Duality* med særlig vægt på den gensidigt forbundne natur i og med subjekt

og objekt, krop og „sind“ såvel som „energi“ og materie forholdene. Hermed klargjorde han sit dybe ønske om at åbne op for rigdommen i de universelle aspekter af den buddhistiske forståelses- og meditationsvisdom, også for mennesker som hverken er knyttet til den tibetanske kultur eller den buddhistiske religion.

Workshops i hele verden

Tarab Tulku har givet *Unity in Duality* workshops over hele verden. Han stiftede Institutter i Hørsholm, München, Hamburg, Helsinki, Stockholm, Tartu, Bruxelles, Paris og London.

I 1994 underviste Rinpoche for første gang i det 3-årige *Unity in Duality Uddannelsesprogram* ved det belgiske Tarab Institut. I det præsenterede Tarab Rinpoche de universelle aspekter i det indo-tibetansk buddhistiske „*Videnskaben om Sindet og Fænomenerne*“, *Personlig Udvikling* så vel som *Psykotera-peutisk Anvendelse* i overensstemmelse med behovet hos en stærkt rationel-teknologisk udviklet kultur. Siden da har han udviklet *Unity in Duality Uddannelsen* videre, assisteret af undertegnede, nu i form af et fireårigt uddannelsesforløb i 1997 og i 1999 ved Tarab Institutterne i München og Stockholm, og i 2002 startede *Unity in Duality Uddannelsen* i Paris og i 2003 i Hamburg. Rinpoche planlagde at starte et lignende *Unity in Duality Uddannelsesprogram* i Indien, *Debra Dun*, marts 05, hvor han, tilskyndet af Hans Helliged Dalai Lama, ville have begyndt at dele sin dybe viden med andre tibetanske lærere.

Tarab Rinpoche anså at *Unity in Duality* var nøglen i mødet mellem den østlige „indre“ visdom og moderne vestlige videnskab. Fordi *Unity in Duality Paradigmet* baseres på den østlige visdomstraditions essens og derved på

en universel tidløs viden, bliver det gennemskueligt, at mange af dets aspekter korresponderer med fundene i den moderne naturvidenskab. Som et naturligt resultat heraf arrangerede TarabTulku og undertegnede en videnskabelig konference for mange forskellige videnskabsdiscipliner *Tendrel / Unity in Duality*, i München 2002. Rinpoches sigte med konferencen var to-strengt: At fremhæve de universelle aspekter i den gamle visdom, som kommer til udtryk i de indo-tibetanske skrifter, og at introducere den ældgamle visdoms universalitet hinsides dens kulturelle eller religiøse aspekter til de vestlige videnskabsfolk. Rinpoche håbede således at skabe et bredere grundlag for kommunikation og for uddybende gensidig udveksling, forståelse og anvendelse af det bedste fra den gamle og moderne verden. Fundamentalt set sigter den gamle visdom og den moderne videnskab mod de samme mål, og det bliver tydeligt i mødet mellem *Unity in Duality Paradigmet* og den moderne videnskab.

Udgivelse af bog om Tendrel

Der vil blive udgivet en bog om *Tendrel / Unity in Duality* konferencen til foråret, i første omgang på tysk, på Thesus Verlag, Germany. Hvis den bliver en succes vil den blive oversat til engelsk og måske også til dansk - vi vil annoncere den på vores hjemmeside:

www.tarab-institute.org

Tarab Rinpoche havde inviteret Hans Helliged Dalai Lama til *Tendrel* konferencen i München. Da Rinpoche her gav Hans Helliged de første kapitler af sit skrift, gav det Rinpoche og Hans Helliged lejlighed til for første gang at diskutere Rinpoches arbejde. Beskeden som han var, havde Rinpoche aldrig før fortalt Hans Helliged eller andre tibetanske lærere, om det arbejde han havde

udført i alle de år, han havde opholdt sig i Vesten. Hans Hellighed var dybt entusiastisk med Rinpoches arbejde. Dalai Lama fortalte Rinpoche, at han havde søgt blandt de Lamaer, der var taget til Vesten, efter denne slags erkendelse og frembringelse, og han blev klar over, at ingen andre end Tarab Rinpoche kunne have udført det, fordi det, ud over nødvendigheden af en dyb forståelse for den moderne kultur og et videbegærligt sind, også krævede denne brede og dybe viden og erkendelse af den indo-tibetanske visdom, som kun ganske få personer stadig har.

Undervisning i Indien

Hans Hellighed Dalai Lama bad straks Rinpoche om at komme til Indien og undervise ved de tibetanske institutioner i Nord- såvel som i Sydindien. Da Rinpoches arbejdsprogram allerede var fyldt op, kunne Rinpoche kun nå at undervise ved 21 tibetanske institutioner i Nordindien på dette tidspunkt. Undervisningsturen blev arrangeret sidste oktober af Hans Helligheds privatkontor i samspil med Eksilregeringens Uddannelses Ministerium. Til Tarab Rinpoches store overraskelse blev han modtaget overalt med den dybeste respekt, som en af de helt „store“ Lamaer. Men Rinpoche fik senere at vide af munke i Dharamsala, at hans Hellighed for nylig havde fortalt i de store tibetanske klosteruniversiteter i Sydindien, at han anså Tarab Rinpoche som denne tids bedste tibetanske læremester.

Tarab Tulku døde den 23. september 2004.

Tarab Tulkus publikationer

Foruden forskellige publikationer på tibetansk, inkluderer Tarab Tulku Ngawang Losang's engelske publikationer:

„*Catalogue of Tibetan Manuscripts and Xylographs*“, Vol. I-II, Curzon, Richmond, Surrey Press / Royal Library, Copenhagen 2000.

„*A Brief History of Academic Degrees in Buddhist Philosophy*“, Nordic Institute of Asian Studies (NIAS), Copenhagen 2000.

„*Tibetansk psykologi og psykoterapi - Unity in Duality*“, Tarab Institute, DK 1993.

Desuden er der blevet publiceret artikler om det tibetanske sprog og om buddhistisk filosofi/psykologi i forskellige internationale tidsskrifter.

Mange hæfter baseret på Tarab Tulkus belæring er blevet udgivet af Tarab Institutterne på fransk, tysk og engelsk.

En afhandling om Unity in Duality på tibetansk er lige blevet udgivet. Tarab Institute håber at kunne få den oversat til engelsk, fransk og tysk.

En bog om „*Den internationale videnskabelige konferencen i München 2002, Unity in Duality-Tendrel*“ udkommer snart på tysk.

Tid er Rum

**Tid er rum
Og rum opstår i tid.
Uden begyndelse, ende eller retning.**

**I tidens og rummets udstrækning,
Blændes jeg af min elskedes lys
Og føler mig blind.**

**I tidens og rummets udstrækning,
Hører jeg min elskedes råb
Og føler mig døv.**

**I tidens og rummets udstrækning,
Rører jeg min elskedes juvelbesatte hjerte,
Og føler mig ensom.**

**Den brændende medfølelses natur.
Drømmens og illusionens æter.
Uden begyndelse, ende og rummets hjerte.**

*Tarab Tulku XI
oversat af Belinda til engelsk
og af Ib Michael til dansk.*

Aktivitetskalender

December

Ritualer i Tarab Institutet på Store Søhøj

Efter Tarab Tulkus død vil der fortsat være mulighed for at deltage i Tarab Institutets ritualer, der bliver udført kl. 19 i meditationsrummet på 1.sal på **Store Søhøj, Hørsholm Kongevej 40, 2970 Hørsholm**. Ritualerne ledes af Birgitte Kolby Jensen eller Belinda Zardis. Der er gratis adgang. Efter ritualerne drikkes der te sammen.

Lørdag den 11. december kl. 19.00

Guru Rinpoche sadhana

På nymånedag udføres Guru Rinpoche sadhana og derefter Tjød-ritualet, hvortil det er nødvendigt at have en indvielse.

Søndag den 19. december kl. 19.00

Tara sadhana

På den 8. dag ifølge den tibetanske kalender er der Tara sadhana, og på fuldmånedage er der tillige Tsongkapa guru yoga. Tara sadhanaen, som benyttes på Store Søhøj er sammensat af Tarab Rinpoche, som også har tilføjet nogle af sine egne digte til Tara.

Februar

Lørdag den 12. februar. Eftermiddagsarrangement

Tibetansk nytår – Losar

Program kommer i næste nummer af Tibet

Sted: Phendeling, Nørregade 7 B, 2s., København K

Arr.: Dansk Selskab for Tibetansk Kultur

Marts

Torsdag den 17. marts

Generalforsamling – Dansk Selskab for Tibetansk Kultur

Tid, sted og agenda: I næste nummer af Tibet

Juni

Lørdag den 11. juni – lørdag den 23. juli

Udstilling: „Dalai Lama og Tibet – raderinger og fotos“

Sted: Traneudstilling Gentofte Hovedbibliotek, Ahlmanns Allé 6, 2900 Hellerup

Arr: Dansk Selskab for Tibetansk Kultur og fotograf Rune Backs

Tibetansk nytårsfest i Samsara

Til fordel for Skoler i Tibet, holder vi nytårsfest

søndag den 27. februar 2005 kl. 18

på Restaurant Samsara, Herluf Trollesgade 5, 1052 København K

Pris: 220 kr. Heri er inkluderet: 3 retters tibetansk menu. (drikkev. kan købes på stedet)

Underholdning: Tibetansk sang

Musikalsk festfyrværkeri (opera, musical og operette) leveret af „Det Syngende Selskab“ bestående af 3 professionelle operasangere.

Et par svingende 50'er-rock numre ved Klaus Rasmussen på akustisk guitar. Klaus har i mange år spillet og sunget i diverse bands.

Tilmelding: og betaling skal ske senest fredag den 18. februar 2005 til Nordea bank: Reg.nr. 2112 konto 7555-449-709 husk at mærk „Nytårs fest“ og ring til Restaurant Samsara på 33 32 37 08 og tilmeld dig/jer.

Der er kun plads til 60 personer, så hurtig tilmelding anbefales.

Vi glæder os til at se dig.
Foreningen „Skoler i Tibet“

Nyt fra Tibet-Hjælp

To års træningsforløb for unge TIPA kunstnere

I de sidste år har 14 kunstnere deriblandt 2 lærere forladt TIPA. TIPA mener derfor, at det er af afgørende betydning for institutionens videre virke at uddanne flere unge tibetanere til at overtage og videreføre den kulturelle arv.

De har derfor udvalgt 26 unge kunstnere fra forskellige bosættelser i Indien og Nepal. Langt de fleste kommer fra fattige familier. De mange ansøgere til pladserne har været igennem en hård udvælgelsesprocedure. Alle de unge, som kom igennem nåleøjet, har udvist et fint talent for de musiske fag. Formålet med uddannelsen er at give de unge tibetanere en grunduddannelse i dans, sang, opera og færdigheder i at spille på forskellige traditionelle tibetanske musikinstrumenter. Desuden får de undervisning i tibetansk historie, tibetansk og engelsk. De unge kunstnere forventes efter afsluttet uddannelsesforløb at have stor viden om Tibets traditionelle kultur.

Efter to år skal eleverne op til en afsluttende eksamen. De, der består, bliver

TIPA

TIPA var den første institution, der blev etableret i eksil af Dalai Lama kort efter hans ankomst til Indien i august 1959. TIPA's formål er at bevare og styrke den tibetanske kultur. I dag består TIPA af 127 medlemmer fordelt på fire forskellige afdelinger – kunstner- og uddannelsesafdelingen, administrationsafdelingen, forskningsafdelingen og kunsthåndværksafdelingen.

Kunstner- og uddannelsesafdelingen, som selskabet støtter, uddanner i og udfører traditionelle tibetanske danse, sange, opera og musik. Den deltager i forskellige begivenheder både i og udenfor eksil-samfundet og har optrådt i mange forskellige lande. Nogle af kunstnerne forlader efter endt uddannelse TIPA for at arbejde i de tibetanske bosættelser. De er med til at sørge for, at interessen for traditionel tibetansk musisk kultur holdes ved lige og at flere uddannes heri.

Læs desuden mere om TIPA i vores artikel i Tibet-bladet nr. 57 og i dette blad: „En smag af Tibet – moderne musik i Tibet og i eksil“ eller på deres egen hjemmeside: www.tibetanarts.org.

<http://www.music Tibet.com> er en hjemmeside med mange links til udøvende tibetanske kunstnere.

www.tibetanart.dk er en dansk hjemmeside om TIPA, lavet af antropolog Ashu Conrad, som har skrevet de to ovennævnte artikler.

udnævnt til „juniorkunstnere“. Efter yderligere 5 års uddannelse i TIPA, fremmes de til „øvede kunstnere“. Da det ikke var muligt for selskabet at støtte hele projektet, har vi valgt at sponsorere 5 af kunstnerne i de to år. Sponsoraterne dækker både uddannelsesforløbet, deres ophold på TIPA, mad og logi, instrumenter etc.

Vi får rapporter fra TIPA om deres indsats og udvikling 1 gang om året. Det bliver meget spændende at følge dem og vi håber selvfølgelig, at de på denne måde får en god uddannelse, som de enten kan bruge til at undervise andre tibetanere med eller til at videreudvikle sig i et længere uddannelsesforløb i TIPAS regi.

Vandtank til Transit-skolen i Dharamsala

Tibet-Hjælp har bevilliget 108.000 kr. til konstruktion af en stor vandtank på Transit-skolen i Dharamsala. På denne skole bor de nyankomne flygtninge fra Tibet. De sanitære forhold på skolen var meget dårlige, hvilket gav megen sygdom blandt de nyankomne tibetanere, hvis sundhedstilstand ofte er dårlig i forvejen. Derfor ønskede Department of Education at forbedre forholdene ved at opføre en stor vandtank. Tibet-Hjælp valgte at finansiere dette projekt, som kommer de mange flygtninge på skolen til hjælp. Vandtanken er nu færdigbygget og vi har modtaget foto og afsluttende rapport og regnskab.

Ani Choyings skole Arya Tara

I sidste store nummer af vores medlemsblad bragte vi et interview med nonnen Ani Choying, som havde været i Danmark og syngt i Christians kirke. Vi blev meget begejstret for hendes projekt i Nepal og efter at vi har haft en kontakt i Nepal med stor erfaring for projektarbejde til at se på Ani Choyings byggeri, har vi besluttet at støtte 5 af hendes nonner i mindst 2 år og at donere 2 computere til skolen.

Beskrivelse af projektet

Ani Choying bygger en ny og større skole til sine nonner i Pharping. Arya Tara skole er en kostskole for nonner, som specialiserer sig i at kombinere de

traditionelle buddhistiske studier med en moderne uddannelse. De håber, at pigerne vil kunne kvalificere sig til at tage en studentereksamen efter endt skolegang og evt. tage en videregående uddannelse, som de kan bruge i de små landsbyer, som de kommer fra.

Skolens formål er:

1. At uddanne og „empower“ elever for at hjælpe dem med at udvikle deres eget potentiale.
2. At forsyne eleverne med de nødvendige værktøjer til på en effektiv måde at højne levestandarden i de fattige samfund i Himalayaområdet.
3. At de elever, som bliver færdige på Arya Tara skolen, igennem medfølelse handlinger kan yde hjælp til

folk i hele Himalayaområdet.

Ved at uddanne nonner, som kan yde en indsats i de små afsidesliggende samfund i Himalaya skaber det respekt for kvinden og rollemodeller for de andre kvinder.

Vi støtter nonnerne med 16.000 kr. pr. år og med 7.500 kr. til 2 computere.

Rapport fra en United World College elev

Tenzin Yindok har gået på den internationale skole Mahindra United World College i Indien – MUWCI i 2 år. Hun fik et scholarship af MUWCI og Selskabet støttede hende med lommepenge og penge til projektuger, som alle elever skal deltage i en gang om året.

Tenzin Yindok blev udvalgt af Department of Education til at gå på et United World College. Hun klarede sig så godt på skolen, at hun fik et scholarship til et universitet i Canada.

Tenzin blev udvalgt til at gå på MUWCI af Department of Education blandt de mange elever i 1. g i de tibetanske skoler i Indien og Nepal. Tenzin fik personligt meget ud af at gå på denne internationale skole, og hun fik rigtig gode karakter i alle fag til „The International Baccalaureate“ eksamen. Hendes huslærer gav denne udtalelse om hende: „Tenzin har gjort det utrolig godt. Hende lærere er meget glade for hendes systematiske måde at arbejde på og den

meget høje kvalitet af hendes akademiske arbejde. Mennesker, som er ligeså stille som hende, bliver ofte ikke bemærket, så derfor vil jeg gerne pointere her i denne rapport, hvilken utrolig personlighed, hun er, og hvor godt hun har gjort det her på skolen“.

Tenzins egen rapport til Selskabet efter 2 år på MUWCI:

Der er en speciel fokus på international uddannelse nu til dags, og jeg har været

så heldig at være i blandt dem, som fik en chance for at komme ud i verdenen på et tidligt tidspunkt i mit liv.

Jeg har gået på Mahindra United World College (MUWCI) i to år, og når jeg nu ser tilbage på denne oplevelse, ser jeg på den med ærefrygt og stolthed. Denne form for collegeuddannelse har været berigende på alle måder.

Udvælgelse

Mit navn er Tenzin Yindok. Jeg har gået på Tibetan Children's Village skolen i Dharamsala, Nordindien i 9 år og fik min 10 kl. eksamen derfra. Da jeg gik i 1 g. (11th grade) lavede Department of Education en udvælgelse til den plads, som var reserveret til en tibetaner på Mahindra United World College. Jeg blev valgt. Scholarshipet var betalt af skolen, og jeg fik at vide at Dansk Selskab for Tibetansk Kultur ville betale for lomme- og projektugepenge.

Min bedste ven er en kineser

Først var jeg lidt nervøs, for jeg troede, at jeg ville være helt alene. Jeg tvivlede på, om jeg ville være i stand til at omstille mig til et helt andet miljø og til at begynde helt forfra igen. Det første semester var svært, det andet progressivt og det tredje var liv og glade dage.

Jeg kom hele cirklen i gennem. Jeg kan ikke sige, at de sidste år har været de lykkeligste og de sjoveste i mit liv, men de har været de mest udviklende. At læse sammen med elever fra mere end 80 forskellige steder i verdenen og alle med forskellige baggrunde var en usammenlignelig oplevelse.

Det var ikke bare en akademisk måde at lære på, men også en meget aktiv og jordnær proces. Det føles godt og „sejt“ at have bekendte fra hele verdenen, og at kunne sige at ens bedste venner inkluderer en kineser og en afrikaner.

Efter denne oplevelse er jeg blevet mere selvsikker og åben og vigtigst af alt, har jeg en lysende fremtid at glæde mig til. Med den slags muligheder og kontakter, som skolen gjorde mulig for mig, lykkedes det mig at komme i forbindelse med nogle meget gode universiteter. Jeg begynder på Simon Fraser Universitet i Canada i september 2004. Jeg kan ikke takke mine sponsorer og den tibetanske regering i eksil nok for at gøre dette muligt og derved sikre en god fremtid for mig og for alle de andre elever, som får muligheden for at gå på MUWCI.

Læs mere om Mahindra United World College på www.muwci.net eller www.uwc.dk

**RESTAURANT
TIBET**

Blågårds Plads 10
2200 København N

Åbningstiden er udvidet
til alle ugens dage:
Tirsdag-lørdag 12-22
Søndag-mandag 16-22

Bordbestilling er nødvendig
Telf. 35 36 85 05 eller 22 12 00 21

Hvad er UWC?

United World Colleges er en organisation af internationale skoler. For 40 år siden startede den første skole i Wales, og i dag er der 10 skoler spredt rundt i verden, fra Canada til Hong Kong, og fra Swaziland til Norge.

Organisationens klare formål er – ud over at give en akademisk uddannelse – at fremme tolerance, fred og international forståelse. Det søger man at opnå ved at lade unge mennesker mellem 16 og 19 år leve og læse sammen uanset deres etniske, kulturelle, religiøse og sociale baggrund.

Målet er at give de unge en øget bevidsthed om og ansvarsfølelse over for problemer i verden – både lokalt og globalt – et idégrundlag, som synes mere aktuelt i dag end nogensinde: Grænserne nedbrydes, og vi bliver stadig mere internationalt orienterede. Over 100 lande sender elever til de forskellige skoler.

Som elev gennemgår man et 2-årigt krævende akademisk program, der afsluttes med den internationale studentereksamen „The International Baccalaureate“, som er internationalt anerkendt og adgangsgivende til universiteter og højere læreanstalter.

Ud over undervisningen indgår eleverne i skolernes lokalsamfund med forskellige former for socialt hjælpearbejde - lige som de er med i kreative og fysisk udfordrende aktiviteter, der er med til at udvikle personligheden.

United World Colleges styres internationalt af en bestyrelse og et råd – begge har prominente personligheder som præsidenter: H.M. Dronning Noor af Jordan og tidligere Præsident Nelson Mandela fra Sydafrika. I Danmark er H.K.H. Kronprins Frederik protektor for United World Colleges.

Tekst fra UWC hjemmeside: www.uwc.dk

5 1/2 måned på Den Internationale Højskole

I foråret 2004 gik Sonam Wangdue på den Internationale Højskole i Helsingør. I mange år fik Selskabet penge fra Demokratifonden til at dække de fleste udgifter vedrørende disse ophold, men på grund af den nuværende regerings sparerunde, er der ikke flere penge at hente der. Selskabet betalte derfor i år for Sonams rejse og ophold, men vi har desværre ikke penge til at fortsætte med det. Det er ikke kun Sonam ked af, men også Department of Education, som igennem snart 10 år har udvalgt skoleledere til at komme og hente ny inspiration i et internationalt miljø. Sonam, som var rektor for en tibetansk skole i Indien, skriver her om sine oplevelser på skolen.

Tekst: Sonam Wangdue

Oversættelse: Mette Burmeister Clemmensen

Jeg vil begynde med at takke alle bestyrelsesmedlemmer i Dansk Selskab for Tibetansk Kultur; især formand Pernille Fogh Christensen. Uden hende ville jeg ikke have haft muligheden for at få et studieophold i Danmark. Under mit ophold på IPC har jeg lært og oplevet så mange ting, som jeg ikke ville have oplevet i det samfund, jeg kommer fra.

Navneskilt med flag

Den første uge på IPC er der tradition for, at alle bærer et navneskilt, der samtidig afbilder flaget fra det land, man kommer fra. Reelika, en underviser, havde givet mig et navneskilt med et indisk flag. Jeg havde ikke lyst til at gå rundt med det og bad om et andet med et tibetansk flag på. Som frygtet var der ikke flere tibetanske flag tilbage, og jeg forsøgte derfor selv at lave et. Uheldigvis var der ingen farveprintere. Jeg blev lidt ærgerlig over situationen og følte mig samtidig overset i forhold til de andre studerende. Vi er alle mennesker, men hvorfor sker sådan noget for os?

Imidlertid beroligede min indre stemme mig, og jeg var nødt til at acceptere situationen og forstå de internationale forhold.

Status som flygtning

Når man er sammen med landsmænd, glemmer man nogle gange, at man ikke tilhører noget land.

IPC mindede mig altid om min status som flygtning – i klasseværelset, i min fritid og på ekskursioner. Hver enkelt studerende skulle fortælle om sit eget land i timerne og i forbindelse med diskussioner. Men hvordan skulle jeg kunne give et eksempel på den tibetanske økonomi, det tibetanske uddannelsessystem, det social sundhedsvæsen osv., når disse ikke eksisterer?

Indimellem talte de studerende om pas og bankkort, hvilket vi tibetanere sædvanligvis ikke ejer, fordi vi er flygtninge.

Alt i alt er IPC et godt sted at lære sin status i verden at kende, fordi man lærer om nationalitet og tilhørsforhold.

Sonam Wangdue sidder og fortæller de frivillige i Selskabet om sit liv, som rektor for en tibetansk skole i Indien, og sit møde med studerende fra hele verdenen i Danmark.

Kræver det vold at blive hørt?

Der findes mange eksempler på lande, som har problemer og oplever brud på menneskerettighederne, f.eks. i Israel-Palæstina-konflikten, Irak krigen, i Afghanistan, Afrika osv., men man hører sjældent om Tibet som et eksempel herpå. Jeg spørger ofte mig selv, hvorfor man ikke hører om Tibet i morgennyhederne eller i tv-nyhederne. Jeg tror, svaret er, at verden tror, at tibetanere ingen problemer har – hverken i Tibet eller uden for Tibet. Vi er et fredeligt folk, men det betyder ikke, at vi er lykkelige. En gang imellem arrangerer vi fredelige demonstrationer, fredsmarcher, sultestrejker osv., men mediedækningen af disse er 99% fraværende. Alle medier er fyldt med terrorishandlinger i hele verden.

Behøver vi ligefrem at avle tibetanske terrorister, som bomber og dræber uskyldige kinesere, for at skabe overskrifter på avisernes forsider på alle mindre og større aviser i verden – og

ikke mindst for at blive „breaking news“ på alle tv-kanalerne? I så fald ville FN holde møder døgnet rundt for at løse konflikten.

Men under Hans Højhed den 14. Dalai Lamas ædle styre bliver vold aldrig et middel til at opnå uafhængighed. Vi tror ikke på vold, men på fred, hvilket uden tvivl betyder, at det tager længere tid at løse det komplicerede problem. Imidlertid vil slutresultatet blive frugtbart og bringe begge folk tættere på hinanden.

Nogle gange føler jeg, at medierne er hovedårsagen til, at terroristerne bliver ansporet. Man hører og ser flere uønskede hændelser hver dag.

International forståelse

Dette år – i forårsemestret 2004 – var vi elever fra 35 forskellige lande. Ved afslutningen af semestret forventer vi at have lært navnet på 34 andre lande og deres kultur at kende, hvilket er en stor gave. Selv den mindre kloge elev vil have lært navnet at kende på mindst 34 forskellige lande. IPC er en undervisningsinstitution, hvor verden mødes. IPC er et af de bedste steder at få skabt en bevidsthed om ens kultur og land.

Konfliktløsning Tibet-Kina

Da jeg først begyndte på IPC, var jeg i et dilemma omkring, hvordan jeg skulle forholde mig til mine kinesiske medstu-

derende. Jeg havde aldrig mødt en kineser før. Jeg var meget spændt og samtidig en smule tvivlende over for deres reaktion.

Jeg var virkelig glad for, at Miki, den anden tibetaner på skolen, og jeg havde en diskussion om forholdet mellem Tibet og Kina med de kinesiske elever, og vi lavede også et fælles seminar i faget International Konfliktløsning. Dette var et meget vellykket seminar og meget tilfredsstillende. Senere havde vi også en mere uformel diskussion om forholdet mellem Tibet og Kina. Det har medført, at to af de kinesiske studerende vil besøge Tibet efter opholdet på IPC.

Nye undervisningsmetoder

Som underviser observerede jeg mange undervisningsmetoder, som blev anvendt af lærerne på IPC. Jeg var meget imponeret og glad for, at jeg ikke bare lærte om indholdet i undervisningen, men også om undervisningsmetoder.

Siden begyndelsen af 90'erne har vi, lærerne på de tibetanske skoler i eksil, haft mange møder, diskussioner og workshops om undervisningsmetoder i forhold til børn. Selv i dag efter 14 år står vi stadig over for problemer, når det handler om metoder relateret til børn.

Underviserne på IPC har givet mig inspiration til gode undervisningsmetoder, når det drejer sig om studerende, hvilket jeg tror, er den største gave til min egen

skole og dens elever.

Jeg er virkelig taknemmelig for alle lærere og ansatte på IPC.

Internationalt lærermøde

Vi havde også et mere uformelt internationalt lærermøde hos Cha. Cha er en filippinsk lærer på IPC. Hun underviser i asiatisk levemåde og tankegang, køn og udvikling, sprog og samfund. Til mødet var vi fem inklusive Cha. Michael fra Ghana, Wang Bing fra Kina, Sayaka fra Japan, Cha fra Filippinerne og jeg.

Vores diskussion handlede primært om skole og uddannelsessystem. Det var en meget informativ og interessant diskussion. Vi diskuterede i fem timer, men vi følte ikke, at det var lang tid, hvilket viser, at det var en interessant diskussion.

Støt ophold på IPC

Jeg var på forhånd informeret af Pernille om, at DSTK ikke ønsker at fortsætte med at sponsorere tibetanere på IPC de kommende år pga. økonomiske forhold. Dette er ærgerligt for alle tibetanere. Jeg anmoder ledelsen og bestyrelsen om at fortsætte sponsoratet som hidtil, fordi det er en stor oplevelse og erfaring for os.

Jeg var her for at studere, fordi jeg er rektor på en af de tibetanske skoler. Mange af mine forgængere var rektorer – kun få af dem var ikke. „Department of Education“ har stramme udvælgelseskriterier for, hvem der får tildelt et ophold.

Vi betragter det at studere i udlandet som en stor mulighed, og det er det også. Vi lærer meget i og uden for klasseværelset, som vi ikke ville have haft mulighed for at lære i vores eget samfund. Derfor anmoder jeg, på vegne af enhver tibetaner, jeres beundringsværdige selskab at godkende beslutningen.

Foto: IPC

Elever fra mange forskellige lande bliver undervist i alt fra konfliktløsning, menneskerettigheder, projektarbejde til drama og dans på den Internationale Højskole.

Interview med Tarab Tulku Losang

Tekst: Anne-Sophie Bernstorff

Baggrund

Tarab Tulku kom første gang til Danmark i 1962. Han blev inviteret af Det Kongelige Bibliotek, Københavns Universitet og Prins Peter for at katalogisere den største samling af tibetanske tekster i Nordeuropa, som findes på Det Kongelige Bibliotek.

Tarab Tulku har taget det, som svarer til ph.d. i buddhistisk filosofi på et tibetansk klosteruniversitet. Han er en reinkarneret lama og har boet som munk i Tibet indtil Kina invaderede landet. I 1959 flygtede han samtidig med Dalai Lama og 80.000 andre tibetanere til Indien. Hans kloster blev ødelagt af kineserne og de kostbare træblokke, som blev brugt til at trykke de hellige tekster med, blev anvendt som mursten i forskellige byggerier i nærheden af klosteret.

I 1968 besøgte Tarab Tulku igen Danmark og denne gang blev han i landet. Han blev gift med en dansk pige og fik en stilling som forskningsbibliotekar på Det Kongelige Bibliotek og lektor på Københavns Universitet.

Tibetansk psykologi og psykoterapi

Tarab Tulku påtog sig for år tilbage, at udarbejde en samlet og tilgængelig tibetansk psykologi og psykoterapi ud fra de universelle aspekter i den tibetanske filosofiske / psykologiske tradition.

Dette erkendelses- og behandlingsmæssige helhedssystem præsenterer Tarab Tulku nu under betegnelsen „Unity

I december 2003 blev disse interviews med Tarab Tulku og hans elev Flemming Faber publiceret i Tidsskrift for Religionslærerforeningen som del af en længere artikel om tibetansk buddhisme i Danmark.

Tarab Tulku med sin kone Kirsten Losang og Flemming Faber, elev af Tarab Tulku og tidligere næstformand i Selskabet, til den årlige nytårsfest.

in Duality“ eller „U.D.“. Selvom Tibetansk Psykologi og Psykoterapi U.D. har rødder langt tilbage i tiden, er den udarbejdet, så den er egnet til at løse de mentale problemer, mennesker udvikler i det moderne vestlige samfund, samtidig med at den bevarer essensen fra den oprindelige tibetanske tradition.

Tibetansk Psykologi og Psykoterapi U.D. er både et erkendelses- og behandlingsmæssigt helhedssystem, der sætter psykologi og psykoterapi i nær forbindelse med filosofien. Tibetansk Psykologi og Psykoterapi U.D. er en højt differentieret fænomenologi baseret på analysen af den gensidige afhængighed mellem krop og sind, subjekt og objekt, stof og „energi“.

Tarab Tulku har uddraget de grundlæggende menneskelige og universelle aspekter fra sutraerne og tantraerne. Med sin veludviklede forståelse af det vestlige sind, har Tarab Tulku formået at omforme disse til en nutidig helhedspsykologi, der egner sig til at løse de mentale problemer, vi udvikler i vores moderne vestlige kultur.

Undervisning i opmærksomhedsmeditation

Tarab Tulku underviser i mange emner f.eks. i forskellige former for meditation. Om meditation med opmærksomhed på kroppen skriver han i sit kursusprogram:

„Det er vigtigt at føle sig hjemme i sig

selv. En af de væsentlige årsager til at vi ikke altid (og for nogle aldrig) føler os hjemme er forbundet med den manglende kropsfølelse. Når kropsfølelsen er minimal har den samtidig en negativ indflydelse på ens værensfølelse i det hele taget. I nogle tilfælde kan man opleve at have en sådan distance til sig selv, at man ser sig selv udefra og „føler“ sig som værende tom. Denne manglende kropsfølelse er et mere og mere udbredt fænomen i vor moderne kultur, og ganske ubehagelig at opleve. Samtidigt giver denne tilstand grobund for mental ustabilitet. Muligvis kunne vi endda undgå visse mentale lidelser, hvis kropsfølelsen var i centrum. Opmærksomhedsmeditationen på kroppen, som ikke blot omfatter kropsfølelsen men også de andre sanser, er et glimrende middel til at stabilisere sig selv. Samtidig er kropsfølelsen og de andre direkte sansninger vigtige for at modvirke den negative effekt af den sproglige bevidstheds dominans af vores bevidsthedsfelt.“

Tarab Tulkus undervisning i opmærksomhedsmeditation med den sprogligt betingede bevidsthed på subjekt siden beskriver han på følgende måde: „Den menneskelige bevidsthed er hovedsageligt domineret af den sprogligt betingede bevidsthed, som vi også kalder den konceptuelle bevidsthed. Et meget vigtigt moment ved den konceptuelle bevidsthed er, at den er bestemmende for den konceptuelle virkelighed, som er vores almindelige menneskelige oplevelse af os selv og vores omverden. Den sproglige bevidsthed er, ifølge de gamle buddhistiske skrifter, i sin natur stærkt selektiv med reference til den selvfølelse, der nu er i centrum i dette øjeblik. Hvis vi erkender den selektive måde vores konceptuelle bevidsthed fungerer på, har vi mulighed for at gribe ind, når vi har problemer, og gøre noget ved dem, i

stedet for at projicere hele problemet ud på omverdenen. Hvis vi derimod ikke erkender den konceptuelle bevidstheds selektive måde at opbygge vores oplevelse på, er vi fanget i vores eget projektive net, og vi tror da, at den virkelighed vi oplever, eksisterer derude helt uafhængig af os selv. Da vi herved afskærer os fra at ændre vores oplevede virkelighed, forbliver vi herved ydre determinerede. Erkendelsen af den konceptuelle bevidstheds natur er derfor grundliggende for videreudvikling.

Interview

Hvordan oplevede du forskellen på den danske og tibetanske kultur, da du først kom til Danmark?

Da jeg først kom til Danmark stirrede alle på mig. Jeg var jo klædt i munketøj, og der var ikke mange danskere på det tidspunkt, som havde set en tibetansk munk før. Det var mit første besøg i Danmark, så der var mange ting, som jeg undrede mig over. Det føltes meget aggressivt, når folk hele tiden stillede mig direkte spørgsmål. Det var jeg ikke vant til. Det ville være uhøfligt i Tibet og tibetanerne synes også, at det er barnligt, hvis man virker al for nysgerrig. Men nu har jeg vænnet mig til det, og synes, at det er helt naturligt. En anden ting, som jeg lagde mærke til er, at i Danmark spørger værtsparet før middagen, om man er sulten. I Tibet er det uhøfligt at sige, at man er sulten, og derfor svarer tibetaneren altid nej til det spørgsmål, og det er jo det forkerte svar her. (han ler)

I 1976 blev jeg inviteret til en „Transpersonal Conference“ i Finland, hvor bl.a. Stanislav Grof deltog. De bad mig om at fortælle om „Buddhist Psychology“. Jeg vidste jo ikke, hvad psykologi var. Så det var jo lidt svært, men jeg fortalte så om, hvordan vi ser på sindet

inden for buddhismen, og hvordan sindet fungerer. Det blev til mange efterfølgende workshops i sindets natur, og senere udviklede jeg uddannelsen „Unity in Duality“.

Er buddhismen en religion?

Buddhisme er jo ikke en religion. På tibetansk kaldes buddhisme chø (= dharma – som bl.a. kan betyde den buddhistiske lære). Men det betyder ikke religion. Hvis man har en religion, har man en gud, som man beder til, og som fortæller en, hvad man må og ikke må gøre. I en religion er der ingen forklaringer på, hvorfor man ikke må handle på den ene eller anden måde. Man skal bare tro på det at det er sandt. Sådan er buddhismen ikke. Der er ingen gud. Der er altid forklaringer, som er forbundet med virkeligheden. Buddhismen fortæller om, hvordan du skal forholde dig til dig selv, til dit sind, til andre mennesker, til alting i dit liv. Buddhismen gør ligesom videnskaben. Den prøver at beskrive virkeligheden. Så buddhisme er ikke idealisme, buddhisme er realisme. Ud fra det, som vi kalder fundamentet i buddhismen, kan vi finde ud, hvordan vores sind virker, og hvordan vi skal handle derudfra. Mange buddhister tror, at man bare skal overholde de 10 moralske regler og bede til Buddha og at Buddha ligesom Gud og Allah er noget uden for dig selv. Men i virkeligheden er det højeste inden for buddhisme f.eks. det man kalder Rigpa (sindets inderste natur), inden i dig selv.

Hvori består forskellen i den måde som du underviser tibetanere på og den måde du underviser danskere på?

I Tibet havde vi jo teksterne på tibetansk, og dem gennemgik vi fra A-Z. Eleverne skulle lære mange af teksterne

udenad, fordi de skulle bruge deres viden til de klassiske debatter.

Sådan underviser jeg ikke her, men essensen er den samme. Man kan sammenligne det med, at man har en masse fade og skåle med mad på bordet. Man kan arrangere maden på forskellige måder. Man kan sætte risen her ude til højre på bordet og kødet her i midten osv. Men dybest set er indholdet af det som jeg forklarer, ikke anderledes her end i Tibet.

Jeg har lige været en måned i Indien. Dalai Lama bad mig om at rejse rundt til de forskellige tibetanske bosættelser og undervise lægtibetanerne i buddhisme. Der underviste jeg fuldstændig på samme måde, som jeg ville gøre her i Danmark. Men i klostrene var det anderledes. Da blev vægten lagt meget på den moralske del, ligesom det gøres inden for kristendommen. Man blev fortalt, at man f.eks. ikke måtte lyve. Men der var ingen som forklarede, hvad der ville ske, hvis man løj, hvordan man kan gøre andre mennesker fortræd ved at lyve, hvordan alle handlinger er forbundet med ens eget sind.

Hvordan opfatter de tibetanske buddhister virkeligheden?

I buddhismen har man en meget mere udviklet måde at forklarer virkeligheden på. Det samme gælder for sindet. I Vesten taler man om det sind som tænker. Man taler ikke som om det sind som føler.

Vesterlændinges idé om virkeligheden er forskellig fra tibetanerens. Vesterlændinges oplevelse af virkeligheden er baseret på de 5 sanser: Høre, lugte, smage, føle og se. Men der er også en realitet, som ikke kan opfattes af vores 5 sanser. Den 6. sans inden for buddhismen består af f.eks. forståelse og emotionelle følelser.

Hvis vi definerer virkeligheden ud fra de 5 sanser, så eksistere ånder ikke, men hvis vi bruger de tibetanske buddhisters definition af virkeligheden, så kan det jo være at ånder eksisterer! Når vi f.eks. udfører en puja – rituelle bønner for en person, som er ved at dø, er jeg sikker på, at der er en forbindelse til den person, som vi beder for, og at det kan hjælpe og støtte denne person.

Tarab Tulku har kun et par dage i Danmark denne gang inden han igen skal ud at rejse for at undervise de mange elever, som han har i både Europa og i Indien. De tibetanske lamaer, som før 1959 levede en isoleret tilværelse i deres klostre i Tibet, rejser nu verden rundt og underviser i den buddhistiske dharma.

Interview med Flemming Faber

En af de første buddhister i Danmark

Flemming Faber er mag. art i tibetansk. Han var allerede fra starten med i gruppen omkring Hannah og Ole Nydahl, som introducerede Kagyupa-skolen indenfor den tibetanske buddhisme i Danmark. Senere blev Tarab Tulku fra Gelugpa-skolen hans lærer. I dag arbejder han indenfor IT-branchen og er censor i tibetansk på Københavns Universitet.

Den tibetanske buddhisme kommer til Danmark

Hvordan blev du del af den første større gruppe af tibetanske buddhister i Danmark?

I 1968 rejste jeg til Kathmandu, Nepal. Her mødte jeg Hannah og Ole Nydahl, som senere var med til at introducere den tibetanske buddhisme i Danmark. De var allerede på dette tidspunkt blevet meget fascineret af buddhismen. Senere mødte de den 16. Karmapa (overhovedet for Kagyupa-skolen indenfor den tibetanske buddhisme), og han sendte dem videre til Kalu Rinpoche i Darjeeling i Nordindien. Kalu Rinpoche

satte dem i gang med at lave fire meditationspraksisser: 100.000 glidefald, 100.000 mandala ofringer, 100.000 Guru Yoga mantraer og 100.000 Dorje Sempa mantraer. Kalu Rinpoche drev dem igennem dette program på 1/2 år. Når man gør det så hurtigt, laver man simpelthen ikke andet. Kalu Rinpoche gav dem også en del belæringer, og det var på baggrund af dem, at Ole og Hannah kom hjem og skrev Læren om sindets natur. Både Karmapa og Kalu Rinpoche kom senere til Danmark for at give belæringer på opfordring af Hannah og Ole.

Kort efter at Ole og Hannah kom

hjem til Danmark, arrangerede Kjeld Sellin, som var lektor i filosofi på universitet, en udstilling i Købmagergade om østens religioner, og inviterede Hannah og Ole Nydahl til at lave et rum om den tibetanske buddhisme. Det var i 1972. Jeg blev meget engageret i denne udstilling og var med i det arbejde, som senere blev til det Buddhistiske center på Svanemøllevej. Men til at begynde med skaffede Kjeld Sellin et kælderrum til os, som vi indrettede til et tempel. Det skulle gøres i stand, da det tidligere var blevet brugt til lagerrum. Det brugte vi meget tid på. Folk kom strømmende til. Ole er en meget karismatisk person, som kunne sælge „varen“. Der blev hurtigt skabt en skare på omkring 50-100 mennesker og en fast kerne manifesterede sig på 15-20 mennesker. Men da Karmapa kom til Danmark og så vores tempelrum i kælder, lod han os hurtigt forstå, at templer ikke skal ligge under jorden! Vi gik derfor straks i gang med at lede efter nye lokaler til beboelse og et tempel og fandt til sidst i 1975 et stort gammelt hus på Svanemøllevej 56. Efter at have brugt rigtig meget tid igen på istandsættelse, flyttede jeg og min kone ind sammen med Hannah og Ole og en lille gruppe buddhister. Dette var mit hjem indtil 1976.

Hvad var din baggrund?

Jeg kommer fra en akademisk familie, som var helt uinteressert i religion. Religion indtog ingen plads i mit barndomshjem. Vi brugte kun ritualerne i folkekirken – dåb, konfirmation, bryllup og begravelse. Jeg er selv både blevet døbt og konfirmeret, men det betød intet for mig. Det var bare sådan noget, som alle andre i klassen gjorde, og så fulgte der jo både gaver og fest med. Min mor og far har heller aldrig taget mig med til en gudstjeneste.

Flemming Faber har været elev af Tarab Tulku i mere end 30 år.

Hvad fik dig til at blive buddhist?

Det var ideen om et livsindhold, som fik mig til at blive buddhist. Der var et fællesskab, som jeg blev del af. Fællesskabet havde et mål. Buddhismen gav nogle svar på, hvordan jeg kunne komme videre med mit liv. Hvordan jeg kunne arbejde med mit sind. Vi kunne arbejde bevidst på at blive oplyste. Inden for buddhisme er der en anden type indhold end i de fleste andre religioner. Vi snakkede ikke om en eller anden gud som vi skulle bede til. Det drejede sig om at udvikle sig selv, om hvordan du kommer videre med dig selv og dit liv og dit sind og ikke så meget mumbo jumbo, som man så mange andre steder.

Det er jo svært at svare på, hvad min motivation var, men det passede mig bare bedre. Men der i begyndelsen af 70'erne havde jeg meget svært ved at skelne et indhold fra en form. Man købte den kulturelle model fuldt og helt. Der var ikke tøjkraft indenfor vo-

res gruppe. Det var mere spørgsmål om, at man accepterede hele det kulturelle setup. Men jeg har nu aldrig selv gået særlig tibetansk klædt.

Der var jo også mange som faldt fra. Hvis du har drømmen om et eller andet perfekt, og at du bliver frelst sådan – Flemming knipser med fingrene – så bliver du skuffet. Det er som en forelskelse, der falmer.

På universitetet for at lære tibetansk

Et af de ting, som kom til at betyde meget for mig var, at Hannah begyndte at snakke om, at vi skulle på universitetet og læse tibetansk, og om hvor vigtigt det var at lære sproget, så man kunne læse teksterne. Vi troppede så 15 mand op på universitetet. Tarab Tulku (den tibetansk reinkarnerede lama, som havde undervist i tibetansk på universitetet i mange år) kiggede måbende på disse mange mennesker. Han var vant til at

kun en eller to fulgte hans undervisning. Det var en af de første gange, at jeg mødte Tarab Tulku. Han skulle komme til at få en afgørende betydning for mig.

Der faldt hurtigt mange fra undervisningen i tibetansk – til sidst var der kun Hannah og mig tilbage fra gruppen.

Om troen inden for buddhismen

Jeg fik bifag i tibetansk i 75 og et nært forhold udviklede sig til Tarab Tulku. Jeg havde en fast aftale med ham om, at vi skulle spise frokost sammen minimum en gang om ugen på det Kongelige Bibliotek. Vi snakkede sammen om livet og døden og verden. Den forståelse jeg har eller ikke har for buddhismen blev skabt i de år. Karma Kagyupa-skolen, som Hannah og Ole følger, er meget baseret på hengivenhed. Hvis du bare har nok hengivenhed, så skal det nok gå dig godt. Så behøver du ikke spekulere så meget over tingene. Du skal bare praktisere, så løser det sig. Nu er jeg jo tilfældigvis, når det kommer til stykket, en eller anden intellektuel europæer og jeg er ud af en akademisk familie. Det kan jeg jo ikke lave om på, og jeg har heller ikke i sinde at gøre det. Derfor fik Tarab Tulku en meget stor betydning for mig. Han blev både min lærer og min ven. Tarab Tulku er i stand til at forklare mig, hvordan virkeligheden hænger sammen på sådan en måde, at jeg forstår det. Forstår, hvorfor vi tænker og agerer, som vi gør og baggrunden for den måde, vi gør det på. Han har et helhedssyn. Han er jo heller ikke en traditionel lærer. De ting som han siger, er også specielle i et tibetansk sammenhæng. Han har altid gået meget stille med dørene, også da han var yngre og var på sit kloster i Tibet. I den traditionelle tibetanske buddhisme citerede man altid Buddha for at sige at

„Du skal ikke respektere ordene, fordi det er mig som siger det“. Men i virkeligheden blev citatet ikke fuldt efterlevet. Hvis eleverne satte spørgsmålstejn ved teksterne, var det ikke populært.

Den forbudte bog

Jeg kan give dig et eksempel: Lamaen Gendun Choepel skrev en bog i 1940-50erne. Han var virkelig en provo i Lhasa, og han endte faktisk i fængsel. Han havde absolut afvigende meninger. Han var inden for Gelugpa-skolen, og han talte bjerget midt imod. Han stillede spørgsmål ved mange ting i stedet for bare at acceptere dem. Faktisk blev bogen forbudt, og det er den stadig den dag i dag indenfor Gelugpa-skolen. Men Nyingmapa-skolen, som dogmatisk ligger langt fra Gelugpa, og ofte har haft kontroverser med den, har genoptrykt den! (han ler). Jeg fik skaffet et eksemplar af bogen igennem en munk, jeg kendte i Indien. Et af de spørgsmål, som bogen stillede, som jeg husker allerbedst, er: „Hvorfor ser Buddha ud på afbildningerne, som han gør?“. Svaret var: „Det gør han, fordi det er ud af en indisk kontekst. Hvis han havde været kineser, så havde han haft overskæg“. Det kan godt være, at vi synes, at det er banalt, men det er et provokerende udsagn. Man skal jo være klar over, at buddhismen har mange lag. Fra bønderne i en afsides liggende landsby i Tibet til de intellektuelle på klosteruniversiteterne i Lhasa.

Forskellige veje til oplysning

Det siges, at Buddha gav 84.000 forskellige belæringer. Det skal selvfølgelig ikke tages bogstaveligt, men det er et udtryk for, at der er lige så mange belæringer, som mennesker har brug for. Hver skal følge sin egen vej. Nogen har brug for Karma Kagyupa-skolen, hvor

der bliver lagt megen vægt på hengivenhed overfor mesteren og andre har brug for det mere intellektuelle fra Gelugpa. Jeg selv hælder mere mod den mere anarkistiske Nyingmapa-skole. Man skal selvfølgelig have tillid til sin lærer, men blind tiltro er heller ikke hvad Tarab Tulku står for. Han siger „Prøv det og se om det virker for dig“. Du skal jo ikke lave en praksis, som du er ved at brække dig over.

Det absolutte og det relative

Jeg spurgte engang Tarab Tulku, hvad det virkelig svære i buddhismen er, og han svarede, at det er at skelne det absolutte fra det relative. Det relative er f.eks. den kulturelle ikklædning. Som når man f.eks. har en buddha som er afbildet i 2. århundredets prinsegevanter fra Sydindien, hvad der er den almindelige afbildningsform også i dag. Det er den kulturelle kontekst, der er den relative form. Den absolutte form er et indhold, som er meget svært at beskrive. Folk fokuserer altid på den relative udtryksform. Det gælder jo både for buddhismen og andre religioner. Det er svært at skelne, men man bliver nødt til at prøve. Mange køber hele pakken. Det gør Tarab Tulku slet ikke. Det er det, jeg har lært af ham.

Vi har jo selvfølgelig alle brug for en kulturel udtryksform. Bare at udtrykke sig i ord er en kulturel udtryksform. Men man behøver ikke at tro, at man er nødt til at lære tibetansk for at kunne praktisere den tibetanske buddhisme. Jeg er blevet mere og mere bestyret i det, som årene er gået, at det er det egentlige indhold, som det drejer sig om. Det er jo svært, da det jo godt kan unddrage sig det håndgribelige, da det håndgribelige ligger i det relative. Men det er det egentlige indhold, som har styrken. Tibetanerne har, i en grad som

Annonce Kipling Travel

meget få i andre religioner har, været i stand til at se skillelinjen mellem det relative og det absolutte. Essensen i tibetansk buddhisme er, at du jo ikke skal nogen steder hen. Du er der allerede. Skællene fra dine øjne skal blot falde bort, så du kan se det. Buddhismen kan tit virke dybt skræmmende for folk. Grundlæggende er der ingenting at holde fast i. Der er ingen gud, som du kan tro på, som hjælper og støtter dig. Du er dig selv, og du er frit svævende i et tomrum.

Hvordan kan det så være, at en religion, som er så optaget af det absolutte, udfører pujaer – de rituelle bønner – for f.eks. en person, som er ved at dø?
Som Tarab Tulku siger: „Måske er der noget alligevel“. Vi har jo indtil videre

talt om den intellektuelle del. Der er jo også den følelsesmæssige del, og de hænger jo, når det kommer til stykket, uløselig sammen. I den europæiske tankegang har de intellektuelle haft en tilbøjelighed til at skille den intellektuelle del fra den følelsesmæssige. Indenfor positivismen, går man ud fra at man kan adskille sig fuldstændig fra sin omverden, at man kan være en objektiv iagttager uden selv at være en del af det, man iagttager. Selvom de intellektuelle lægger afstand til den tanke i dag, tror de alligevel på det!

Jeg tror jo ikke på, at vi ved alt. Vi ser et eller andet begrænset udsnit af verdenen. Jeg tror på, at der foregår noget på det tankemæssige plan, som ikke kan vejes, smages eller lugtes.

Buddhismen i dagligdagen

Jeg mediterer ikke, men jeg prøver at være buddhist i min dagligdag. Jeg prøver at opføre mig ordentlig overfor andre på en buddhistisk måde, og jeg prøver at komme bagom og forstå de ting, som hænder én og de ting, som jeg selv gør. Jeg prøver at se det hele i en ego-løs tilstand, prøver at give slip på mine emotioner, når jeg interagerer med andre mennesker og så prøver jeg at handle derudfra.

Er det ikke en psykologisk vinkel?

Nej, det mener jeg ikke kun det er, fordi hvis man skal agere på en buddhistisk måde, skal man altid have medfølelsen med.

En smag af Tibet

– moderne musik i Tibet og i eksil

Antropologen cand. scient. Ashu Conrad skrev i »Tibet« nr. 57 om TIPA og kulturbevarelsens udfordring i eksil. Her følger hun denne problemstilling op med udgangspunkt i en ny bog udgivet af Tibet Information Network: „Unity and Discord. Music and Politics in Contemporary Tibet“.

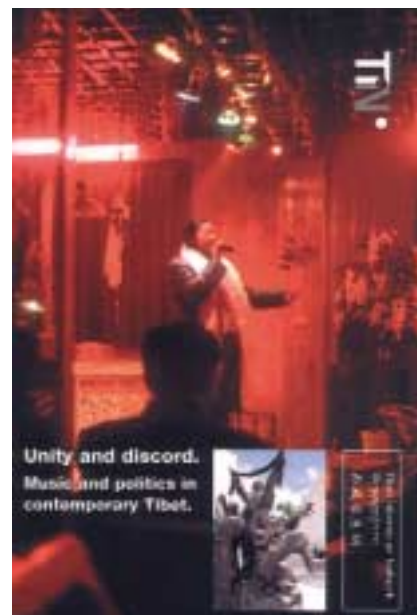
„Unity and Discord“ undersøger forandringer i verdslig musik og teater i Tibet siden kinesernes magtovertagelse i Tibet i begyndelsen af 1950'erne. Hovedvægten af bogens indhold er de politiske og ideologiske påvirkninger af de musikalske traditioner på tibetansk kulturel identitet. Der sættes fokus på musikkens stil og udførelse, og der gives en analyse af sangtekster. Bogen trækker på materiale fra 30 formelle interviews udført af TIN forskere med tibetanere, som er opvokset i Tibet. Desuden henvises til diverse publicerede kilder. Hensigten er at vise, hvordan musik er blevet til et politisk redskab på begge sider i konflikten om Tibet, og bogen forsøger at bevare et neutralt syn på denne konflikt. I bogens sidste kapitel inddrages eksiltibetanernes meninger i forbindelse med en diskussion af autenticitet, forandringer og den kinesiske indflydelse på tibetansk musik, ellers er læserne henvist til den amerikanske musikkforsker Keila Diehls undersøgelse af eksilsamfundets musikkultur, „*Echoes from Dharamsala: Music in the life of a Tibetan refugee community*“ (Diehl 2002).

Tibetanernes politiske og kulturelle identitet er uløseligt forbundet med hinanden, men de vidt forskellige situatio-

ner som tibetanerne indenfor og udenfor Tibet har befundet sig i, har givet sig udslag i forskellige udtryksformer, som dog begge kan opfattes som en del af moderne tibetansk identitet. Denne artikel vil sætte fokus på de kulturelle aspekter af Tibets nutidige musikliv, som bogen også giver en glimrende beskrivelse af, og forsøge at trække nogle forbindelser til udviklingen i tibetansk musik i eksil. Både i Tibet og i eksilsamfundet oplever tibetanerne en stor udfordring i at balancere mellem tradition og fornyelse i musik.

Tibetansk musik og teater i Tibet og i eksil – „kulturudvikling“ og kulturbevarelse

I årene efter kinesernes overtagelse blev musik og dans i Tibet stærkt præget af kommunisternes bevidste brug af disse, som et redskab til at overtale de etniske minoriteter til underkaste sig den kinesiske nationalstat. I forbindelse med *lhamo*, tibetansk opera, blev historierne omskrevet, så indholdet afspejlede socialistiske idealer i stedet for som før, de buddhistiske. Fra kinesernes perspektiv var der tale om en udvikling og raffinering af kunstformen, både sangstilen, musikken, kostumerne og bevægelserne

Bogen „Unity and Discord. Music and Politics in Contemporary Tibet“

blev modificeret, så de afspejlede „moderne“ kinesisk æstetik, som selv er påvirket af vestlig musikkultur.

De gennemgribende ændringer der skete inden for Tibet i årene før og især under kulturrevolutionen (1966-76) gjorde, at tibetanerne i eksil – af gode grunde – anså deres traditionelle kultur som stærkt truet af udryddelse i hjemlandet. Som en af sine første opgaver i eksil stiftede Dalai Lama en forening for tibetansk sang, dans og musik, som senere fik navnet „Tibetan Institute of Performing Arts“ (TIPA). TIPA har til opgave at bevare og promovere tibetansk kultur i eksil. I dag er TIPA et vel-etableret institut i Dharamsala. TIPA fungerer som en skole, hvor unge tibetanere lærer traditionelle sange, danse, musik og især *lhamo*, hvis bevarelse anses som instituttets vigtigste opgave.

Scenekunst og eksotisme – tibetansk kultur på udstilling

Kinesisk indflydelse på tibetansk musik har især været udpræget i forbindelse med de statslige professionelle danse trupper, hvis medlemmer for det meste er uddannet på kinesiske musikkonserveratorier. I løbet af 1970'erne begyndte disse trupper at rejse rundt i verden og vise folkløst og traditionel sang og dans fra „Kinas Tibet“. Opførelserne var langt fra den traditionelle tibetanske stil: Kvindelige kunstnere med falskestemmer, udklædt i gennemsigtige *chupa*, udsmykket med pailletter, en akrobatisk og balletlignende dansestil akkompagneret af kinesiske og vestlige instrumenter.

Kinesernes brug af „minoritetskunst“, både uden og inden for Tibet, viser et stereotypet billede af tibetanere som glade, syngende og dansende - et barnligt og underudviklet folkefærd, som opdrages af „storebror“ Kina. Trupperne, som optræder i udlandet, skal også vise resten af verden, at tibetansk kultur har det godt og slet ikke er i fare for at blive udryddet.

TIPA's trup begyndte også at turnere i Europa og andre vestlige lande – første gang i 1974-75. Mens kinesernes optræden tit blev mødt med kritik og protestaktioner fra udlandstibetanere og deres støtter, fik TIPA problemer med at få indrejse i nogle lande på grund af kinesisk pres på landenes regeringer. TIPAs opførelser blev systematisk generet af kineserne.

Eksiltibetanernes brug af scenekunsten, som baserer sig på ideen om kulturbevarelse og opretholdelse af en tibetansk identitet i eksil, bliver også tit brugt i politisk øjemed af den tibetanske eksilregering – som en udstilling af tibetansk kultur for VIP gæster og mulige sponsorer. TIPA har ligeledes modifice-

ret de traditionelle sange- og danseformer, så de bedre egner sig til præsentation på scenen. Vestens fascination og forbrug af tibetansk kultur har også været med til at forstærke stereotyper om tibetanere, bare på en anderledes måde end kinesernes.

Traditionel og moderne musik i nutidens Tibet og i eksil

Mod slutningen af kulturrevolutionen i 1976 begyndte Tibet langsomt at åbne sig, og der skete en opblomstring af traditionel musik. I de landlige områder i Tibet var den traditionelle musik relativt upåvirket af kulturrevolutionen, fordi radio og fjernsyn for det meste ikke nåede ud til disse områder eller var af meget dårlig kvalitet. Bogen nævner nogle unge sangere fra Amdo: Dore, Dube og Yungdrung Gyal, som har en sangstil, der stadigvæk er tæt på den traditionelle sangstil (TIN 2004:56-59).

Det var især kassettebåndet, som gav alle mulighed for at optage og producere musik, der fremskyndede udviklingen af tibetansk popmusik i Tibet. F.eks. optog nonnerne i Drapchi fængslet i 1993 en kassette med protestsange, som blev smuglet ud af Tibet og kendt verden rundt. Men kassettebåndets udbredelse betød også, at tibetanske kunstnere blev eksponeret for andre stilistiske påvirkninger og tendenser, som har påvirket deres musikæstetik. En af de første popsangere i Tibet var Dadon,

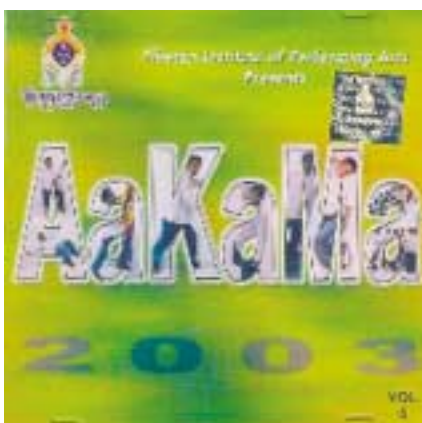

Den unge tibetanske sangerinde Dadon

som blandede tibetanske tekster med en sangstil påvirket af strømninger fra Taiwan og Hong Kongs popmusik. (TIN 2004:59, 83-4).

Mens de professionelle danse trupper stadigvæk er stærkt kontrollerede af den kinesiske stat, er der opstået mange muligheder for amatørsangere for at udtrykke sig. En måde, som sangerne kan blive kendt på, er gennem at deltage i de mange festivaler og sangkonkurrencer, som sponsoreres af de lokale administratører, og som tit bliver udsendt i fjernsyn eller udgivet på DVD og VCD. Sangenes indhold er censureret – det er forbudt at omtale politik, men det er sværere at begrænse de symbolske udtryk i sangene – metaforer som „solen“ og „månen“ kan f.eks. referere til Dalai Lama, men det kan være svært at gennemskue. Et resultat af den strikse censur er dog, at tibetanske sange fra Tibet er kendt som meget poetiske – også af tibetanerne i eksil. Generelt er der stor støtte til amatørsangere i Tibet, dog er det de sangere, som også synger kinesiske sange eller synger på kinesisk, som har den bedste chance for at vinde konkurrencerne – i hvert fald på de øverste lokalstyre niveauer. En anden mulighed for at udtrykke sig kunstnerisk er de mange *namgya* barer, som findes især i Lhasa. Her bliver der sunget både traditionelle sang-genrer som *korshay* og *namthar*, men også disco og karaoke er populær hos de unge mennesker.

Til sammenligning med tibetanske musikere i Tibet, som bliver opfordret til at skabe ny musik, oplever unge tibetanske musikere i eksil, at de må overtale den konservative del af eksilsamfundet til at indse, at der også er plads til nye musikgenrer ved siden af, eller indenfor, kulturbevarelsens rammer. Unge eksiltibetanere med drømme om at lave deres egen musik bliver for det meste

En CD fra TIPAs officielle rockband AaKaMa.

nødt til selv at finansiere private optagelser – der er stort set ikke støtte fra eksilregeringen til den slags projekter.

TIPA har dog et officielt rock band med navnet „Ah-Ka-Ma“ som er en del af instituttets „moderne musik afdeling“. Bandet optræder mest i forbindelse med officielle TIPA funktioner, f.eks. i forbindelse med *Shoton*-festivalen (den årlige opera festival), og det udgiver også musikcassetter gennem TIPA. Når de optræder i eksilsamfundet, inkluderer bandet også et par sang- og dansenumre fra de populære hindi film, som altid er et stort hit blandt tilskuerne. TIPA's forestillinger skal også konkurrere med andre former for underholdning – video, TV og film. Som én TIPA kunstner udtrykker det:

„Den måde jeg ønsker at bevare kulturen på er ved at tilsætte en lille smule *masala* (det indiske ord for krydderi, så alle kan få noget ud af det...Nogle mennesker vil måske spørge, „Er det stadig væk den rigtige version? Er det sådan at de *bevarer* deres kultur?“ Måske vil de ikke synes om det...men den kommer fra det originale, vi har bare modificeret den lidt, så alt passer godt sammen – melodi og timing“. – citat fra TIPA kunstner i „Conrad 2000“.

Kulturkløften mellem tibetanere fra Tibet og eksiltibetanere

Opfattelsen af kinesiske påvirkninger som en stor trussel mod tibetansk kultur er meget fremtrædende i eksilsamfundet og blandt vestlige tilhængere af Tibetbevægelsen. Mens det ikke kan benægtes, at tibetansk kultur i Tibet har været truet af udryddelsen under kulturrevolutionen, kan man i bogen læse, at politikken efter kulturrevolutionen har gjort truslen mindre, og at staten yder megen støtte til professionelle trupper i Tibet, selvom dette også kan ses som en form for kontrol og udvikling efter kinesisk ideologi. Mange tibetanere i Tibet føler dog, at de har frihed til at praktisere deres musik, trods begrænsninger og pres fra kineserne. Selvom den kinesiske påvirkning er en uundgåelig del af moderne tibetansk musik fra Tibet, er det alligevel svært for tibetanere i eksil at acceptere den som tibetansk musik. Eksiltibetanere, som ikke er vokset op med kinesisk musik, føler musikken som meget fremmed. Mange ser den som et symbol på Kinas besættelse af Tibet, og afviser den derfor totalt. I værste fald bliver den anset for at være tibetansk kulturs undergang – en kulturel tilintetgørelse.

De nyankomne flygtninge fra Tibet har meget svært ved at acceptere eksilsamfundets fordømmelse af tibetansk musik fra Tibet. De bliver kede at høre eksiltibetanerne tale om, at „kineserne har ødelagt tibetansk kultur“, fordi det antyder, at deres musikkultur ikke er ægte, og at de er har mistet deres identitet og derved deres værdi som tibetanere – og det er slet ikke sådan de ser sig selv. For de nyankomne flygtninge, er det at høre sangene fra Tibet en trøst – noget der minder om hjemlandet, som de modvilligt har forladt. Og de anser

ikke disse sange for at være kinesiske, som en af tibetanerne i bogen udtrykker det:

„De sange vi synger i Tibet ligner slet ikke kinesiske sange. For eksempel, hvis du lytter til en sang af Yadong, mærker du, at det er en tibetansk sang“ (TIN 2004:186).

Og det selvom den tibetanske popsanger, Yadong, omtalt i citatet, for det meste synger på kinesisk. Som en anden tibetaner i bogen siger:

„Når man lytter til kinesiske sange og så Yadongs sange, så er de forskellige. Kinesiske sange har en smag af Kina, og Yadongs sange en smag af af Tibet.“ (TIN 2004:189).

Yadong begynder også at tiltrække sig opmærksomhed blandt eksiltibetanere. Hans sange er meget patriotiske og udviser en national stolthed over Tibet.

I eksilsamfundet kommer den største trussel mod tibetansk kultur dog ikke fra kinesiske påvirkninger, men fra bl.a. indisk, nepalesisk og vestlig kultur, som omgiver tibetanerne i eksilsamfundet. Mange unge tibetanere synes, at traditionel tibetansk musik er kedelig, og den ældre generation er bekymret for de påvirkninger, som de unge bliver udsat for. Den tidligere direktør for TIPA, Jamyang Dorjee, omtalte TIPA's unge kunstnere som „stående ved en korsvej“:

„Det er et stort ansvar disse mennesker har fået... Vi har set i vores eget land, at modernisering er lig med at blive kinesisk...og vi har også set her, at den yngre generation tror, at modernisering er lig med at blive vesterlændinge eller indere for den sags skyld. Derfor er det kunstnernes an-

Annonce

Jydsk Rejsebureau

svar at vise, at modernisering kan være en moderne måde at gøre tingene på i tibetansk stil. Vi kan ikke standse moderniseringen – den er som en bølge – men vi skal bruge vores kræfter på at dirigere den bølge i en retning, som vi synes er den rigtige“. – citat fra Jamang Dorjee i „Conrad 2000:51“.

Trods disse forskelle i den kulturelle udvikling blandt tibetanerne i Tibet og i eksil i de sidste fire årtier, er der en fælles opfattelse af, at tibetansk kultur er nødt til at udvikle sig for ikke at uddø. Forestillingerne om hvordan denne udvikling skal foregå er forskellige, men fælles for begge kulturer er opfattelsen af, at der findes en tibetansk „klang“ – som måske ikke udelukkende er afhængig af sproget eller sangens melodi – men er en fælles bevidsthed om en nutidig tibetansk identitet med rødder i en gammel tradition.

Litteraturliste

- Calkowski, M. S. (1997). *The Tibetan Diaspora and the Politics of Performance. Tibetan Culture in the Diaspora*. F. J. Korom. Wein, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. IV: 51-58.
- Conrad, A. (2000). *Preservation and Performance in the Tibetan Diaspora. A study of the Tibetan Institute of Performing Arts, Dharamsala, India 1998-99*. Institut for Antropologi. København, Københavns Universitet: 133.
- Diehl, K. (2002). *Echoes from Dharamsala. Music in the Life of a Tibetan Refugee Community*. Berkeley, University of California Press.
- Norbu, J. (1986). *Introduction: The Role of the Performing Arts in old Tibetan Society. Zlos-gar. Performing Traditions of Tibet*. J. Norbu. Dharamsala, Library of Tibetan Works and Archives: 1-6.
- TIN, Tibet Information Network (2004). *Unity and Discord. Music and politics in contemporary Tibet*. London, Tibet Information Network.
- Bogen kan købes gennem TIN:
<http://www.tibetinfo.net/publications/puborder.htm>

Oplev ny tibetansk musik på: <http://www.tibetlink.com/music/tibet/realaudio.htm>

Returneres ved varig adresseændring

Hjælp tibetanerne

Du kan støtte ved at give et bidrag eller blive sponsor for et tibetansk flygtningebarn for 150 kr. pr. måned. Læs mere på **www.tibethelp.dk** eller ring eller skriv til os for flere informationer.

Dansk Selskab
for Tibetansk Kultur
Tibet-Hjælp
Ryesgade 90 A
2100 København Ø
Tlf. 35 26 79 26
info@tibethelp.dk
www.tibethelp.dk
Giro 9 67 08 90

